

Lijst van Gemeenten als Vindplaatsen van Nederlandsche Mollusken  
door

W. S. S. van Benthem Jutting  
(Zoölogisch Museum, Amsterdam)

INLEIDING

Reeds 20 jaren zijn verlopen sedert de laatste Lijst van Gemeenten als Vindplaatsen van Nederlandsche Mollusken, uitgegeven door het Comité ter Bestudeering van de Molluskenfauna van Nederland in druk verscheen (Tijdschr. Ned. Dierk. Ver. (2) deel XX, 1927). Veel is er sinds dien gebeurd in de Nederlandsche malacologie. De voornaamste gebeurtenissen zijn: de oprichting van de Nederlandsche Malacologische Vereeniging met een eigen tijdschrift „Basteria”, en het verschijnen van een aantal moderne determineerboeken over Nederlandsche mollusken. Het lange stilzwijgen van het Comité is dan ook niet een bewijs van gebrek aan activiteit of van een tekort aan aanwinsten, maar integendeel van een zoodanigen toevloed van nieuwe gegevens, dat het moeilijk valt al deze waarnemingen te catalogiseeren. Zonder de medewerking van den Heer I. A. J. de Wilde zou het mij dan ook niet mogelijk zijn geweest thans met deze nieuwe lijst voor den dag te komen. Voor zijn groote bereidwilligheid zij hem hier openlijk dank gebracht. Aan Dr. C. O. van Regteren Altena ben ik veel verplicht voor zijn waardevolle raadgevingen.

Voor de gebruikers van deze nieuwe lijst dienen enkele opmerkingen van algemeenen en technischen aard vooraf te gaan.

1. Er worden hier uitsluitend opgaven van het Comité ter Bestudeering van de Molluskenfauna van Nederland vermeld. In andere collecties zullen ongetwijfeld nog belangrijke gegevens berusten, maar deze zijn niet opgenomen. Dat de Comité-registers op zichzelf al uitgebreid genoeg zijn, blijkt uit het aantal ingeschreven vondsten, hetwelk de 11.000 reeds overschreden heeft. Zij hebben uitsluitend betrekking op de recente fauna.

2. Voor deze nieuwe lijst is een indeeling ontworpen, welke eenigszins afwijkt van de vorige. Verdeelden wij tot nu toe de soorten in 2 rubrieken: Mariene soorten en Land- en Zoetwatersoorten, waarbij onder elke rubriek de afzonderlijke soorten in systematische volgorde werden opgesomd, thans heeft het Comité deze rubrieken laten vervallen en één doorlopende systematische lijst opgesteld, waarin ook de groepeerings in afdelingen van hoogere rangorde, familie, orde, klasse, is toegepast. Deze classificatie is in overeenstemming met het systeem, dat door Thiele in zijn Handbuch der systematischen Weichtierkunde (2 deelen,

4 afdelingen, 1929—1935) werd voorgesteld. Wij hopen, dat de Comitélijst op deze wijze aan waarde zal winnen, niet alleen voor de gebruikers van de vindplaatsenoplossing, maar ook voor diegenen, die behoefte hebben aan een systematisch overzicht voor het ordenen van hun collectie. Om de indeeling in zee-, land- en zoetwatersoorten echter niet geheel uit het oog te verliezen, is bij elke soort vóór den naam, in de kantlijn, met een letter aangegeven of het dier behoort tot de zee fauna (Z), de landfauna (L) of de binnenwaterfauna (B). Onder den term binnenwater wordt hier verstaan zoet- zoowel als brakwater.

3. Ten einde de eenheid in naamgeving te bevorderen is in deze nieuwe lijst de nomenclatuur gevolgd, welke door de Nederlandsche Malacologische Vereeniging in 1937 in haar Correspondentieblad no. 9—10 is voorgesteld. De oude namen en nummers van de Comitélijst van 1927 zijn tusschen haakjes toegevoegd.

4. In de meeste gevallen werden de variëteiten weggelaten. De studie van de variabiliteit in de Nederlandsche mollusken is nog te weinig gevorderd, de gegevens zijn te schaarsch en te ongelijkwaardig, om reeds nu een betrouwbaar overzicht te kunnen samenstellen. Het publiceren van enkele, willekeurig gekozen variëteiten en de verwaarloozing van andere zou tot een geheel scheeve voorstelling over de variabiliteit van de Nederlandsche mollusken kunnen leiden. Het kaartstelsel van het Comité bevat echter vele gegevens over vorm- en kleurafwijkingen van verscheidene soorten. Voor onderzoekers van variabiliteit staan zij ten allen tijde ter beschikking.

5. Tegen de indeeling in gemeenten zijn herhaaldelijk bedenkingen gemaakt omdat zij in de meeste gevallen geen rekening houdt met de natuurlijke grenzen van een gebied. Wil men echter de verspreiding van de soorten eener diergroep in Nederland registreren, dan moet men een eenheid van vindplaats vaststellen. Het gaat immers niet aan om ieder boschje, iedere sloot of iedere 100 meter strand als afzonderlijke vindplaats te beschouwen. Anderzijds mag men bij het streven naar een zoo nauwkeurig mogelijk beeld van de verspreiding, ten einde daaruit conclusies te trekken over de oorzaken van dat beeld, geen al te grove verdeling van het grondgebied toepassen. Een bezwaar van het gebruik van de gemeente als eenheid van vindplaats is ook de vorm en de grootte der gemeenten. Deze zijn in ons land zeer uiteenlopend: het oppervlak van de grootste Nederlandsche gemeente, Apeldoorn, is 33969 ha. tegen 25 ha. van de kleinste gemeente, Stad-Vollenhove. De vorm kan vrij regelmatig zijn, zooals van Haarlemmermeer, of zeer grillig, zooals van Baarle-Nassau, of zeer langgestrekt, zooals van Bloemendaal. De grenzen zijn slechts bij uitzondering min of meer natuurlijk; meestal loopen zij, van een biologisch standpunt gezien, willekeurig door het landschap. Tegenover deze bezwaren zijn echter eenige groote voordeelen van prac-

tischen aard te stellen. In de eerste plaats is de indeeling in gemeenten wettelijk vastgesteld en door historisch gebruik bij de bevolking bekend, zoodat het in 't algemeen gemakkelijk na te gaan is in welke gemeente een bepaalde vindplaats ligt. Verder zijn de gemeentegrenzen op de Topographische Kaart des Rijks 1 : 25.000 aangegeven. In de tweede plaats zijn de gemiddelde grootten der gemeenten en hun totaal aantal voor het onderzoek naar de verspreiding der mollusken zeer geschikt. In het algemeen is de oppervlakte der gemeenten niet al te klein, zoodat er voor de organismen van een natuurlijk milieu binnen de gemeentegrenzen sprake kan zijn. Voorts is het aantal der Nederlandsche gemeenten, ruim 1000, afzienbaar, zoodat het mogelijk is er een overzichtelijken kaartcatalogus van bij te houden.

6. Bij zijn oprichting in 1915 heeft het Comité voor zijn onderzoek de indeeling van Nederland in gemeenten naar den toestand van dat jaar aangenomen. In de ruim 30 jaren welke sedert die oprichting zijn verlopen, werden verscheidene gemeenten met elkaar vereenigd, terwijl van andere de grenzen gewijzigd werden. Het is echter technisch onmogelijk om dit in de omvangrijke kartotheek steeds bij te houden, en men zal dan ook in de hier volgende lijst af en toe plaatsen tegenkomen, die thans geen zelfstandige gemeenten meer zijn, bijv. Ransdorp, Sloten, Watergraafsmeer.

7. De indeeling in gemeenten heeft de, niet zeer gelukkige, consequentie, dat mariene mollusken, gevonden in IJmuiden, Scheveningen en Hoek van Holland (inclusief De Beer), welke plaatsen geen afzonderlijke gemeenten zijn, in de lijst moesten opgenomen worden onder resp. Velzen, 's-Gravenhage en Rotterdam.

8. Het Naardermeer en Rottum zijn als afzonderlijke gemeenten beschouwd. Schokland is opgenomen onder Kampen.

9. De Zuiderzee is sedert 1932 afgesloten. Alle opgaven van mariene mollusken en vele van brakwatermollusken uit gemeenten langs de Zuiderzee dateeren uit het mariene tijdperk.

10. Voor de schrijfwijze der gemeentenamen is in hoofdzaak gevolgd de Lijst der Aardrijkskundige Namen van Nederland uitgegeven in 1936 door het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. In enkele gevallen, waar deze schrijfwijze al te ongebruikelijk was, werd de meer gangbare spelling gevolgd.

11. De vindplaatsen zijn zooveel mogelijk opgesomd in volgorde van Noord naar Zuid.

12. Wanneer een soort in alle provincies op meer dan één plaats is gevonden zijn niet alle gemeenten opgesomd, maar is de verspreiding samengevat als „algemeen”, bijv. *Lymnaea stagnalis*, *L. ovata*, *Zonitoides nitidus*, *Pisidium subtruncatum*.

13. In deze lijst van vindplaatsen komt niet tot uiting, dat van een

bepaalde soort in één gemeente meer dan één vondst kan zijn gedaan. Voor degenen, die zich van de zeer gedetailleerde locale verspreiding van een bepaalde soort op de hoogte willen stellen bevat het kaart-systeem in vele gevallen dus meer gegevens dan de lijst zou doen vermoeden.

14. Het Molluskencomité heeft zich altijd streng gehouden aan de bepaling uit zijn reglement, dat slechts die objecten worden ingeschreven, welke door drie (later verzacht tot één) der leden van het Comité zijn gezien. Dus geen opgaven uit de literatuur, noch schriftelijke of mondelinge mededeelingen zonder het bijbehorende bewijsmateriaal. Deze maatregel is zooals vanzelf spreekt van groote beteekenis voor de betrouwbaarheid van de vermeldingen. Bovendien wordt het kaart-systeem steeds *critisch* bijgehouden, d.w.z. dat oude opgaven dikwijls weer herzien worden, als de opvattingen zich wijzigen, soorten vereenigd of gesplitst moeten worden.

15. Van de in de lijst genoemde vondsten behoort slechts een deel aan het Molluskencomité in eigendom toe. Een groot deel berust elders: in andere openbare verzamelingen of in particuliere collecties. Indien de inzenders zulks wenschen, ontvangen zij altijd hun vondsten weer terug, nadat er in den catalogus van het Comité een aantekening van is gemaakt.

16. Met deze lijst vervallen alle voorgaande.

17. Correspondentie en zendingen gelieve men te richten aan het Zoölogisch Museum, Plantage Middenlaan 53, Amsterdam Centrum.

## SYSTEMATISCH OVERZICHT

Classis LORICATA

Ordo LEPIDOPLEURIDA

Familia Lepidopleuridae

Z *Lepidopleurus cancellatus* (Sowerby) (6). Ierseke.

Ordo CHITONIDA

Familia Lepidochitonidae

Z *Lepidochiton cinereus* (Liné) (13). Ameland, Terschelling, Tessel, Bierum, West-Dongeradeel, Harlingen, Den Helder, Wieringen, Ouddorp, Kerkwerpe, Zonnemaire, Tolen, Bergen-op-Zoom, Ierseke, Wemeldinge, Wissekerke, Veere, Arnemuiden, Nieuw- en St.-Joosland, Rittum, Biervliet. Opgaven van o.a. Hondsbosche Zeewering, pieren van IJmuiden, Hoek van Holland ontbreken tot dusver.

Classis GASTROPODA

Subclassis PROSOBRANCHIA

Ordo ARCHAEOGASTROPODA

Familia Fissurellidae

Z *Diodora apertura* (Montagu) (286). Schoorl.

Familia Patellidae

Z *Patella vulgata* Linné (274). Terschelling, Den Helder, Schoorl, Kastrikum, Velzen, Zandvoort, 's-Gravenhage, Loosduinen, Haamstede, Ierseke, Oostkapelle, Domburg, Westkapelle, Zoutelande, Vlissingen, Rittem, Breskens, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Helcion pellucidum* (Linné) (276). Wissekerke.

Familia Trochidae

Z *Gibbula cineraria* (Linné) (297). Zandvoort.

Z *Gibbula tumida* (Montagu) (296). Terschelling, Noordwijk.

Z *Gibbula umbilicalis* (Da Costa) (298). Schoorl.

Familia Cyclostrematidae

Z *Circulus striatus* (Philippi) (320). Terschelling, Domburg.

Familia Turbinidae

Z *Tricolia pullus picta* (Da Costa) (321). Schoorl, Domburg.

Familia Neritidae

B *Theodoxus fluviatilis* (Linné) (*Neritina fluviatilis* L. 128). Donia-werstal, Wymbritseradeel, Lemsterland, Wanneperveen, Kampen, Nijkerk, Utrecht, Maarsen, Loenen, Loosdrecht, Nieuwkoop, Kortenhoef, Muiden, Diemen, Ransdorp, Monnikendam, Purmerend, Schagen, Petten, Bergen N.H., Schoten, Haarlem, Zandvoort, Bloemendaal, Heemskerk, Assendelft, Zaandam, Wormer, Ouder-Amstel, Leimuiden, Reeuwijk, Warmond, Zoeterwoude, Monster, Geldrop, Helmond, Kessel, Asten, Bergen (L.), Roosteren, Maastricht, Geulle, Neer.

#### Ordo MESOGASTROPODA

Familia Viviparidae

B *Viviparus lacustris* Beck (*Vivipara contacta* Mill. 115). Algemeen, maar nog niet bekend uit Zeeland.

B *Viviparus viviparus* (Linné) (*Vivipara vivipara* L. 116). Algemeen, maar nog niet levend aangetroffen in Zeeland (doode exemplaren uit Wissekerke) en uit Noord-Holland ten N. van het IJ.

Familia Valvatidae

B *Valvata cristata* Müller (127). Groningen, Leek, Haren, Vlachtwedde, Assen, Dwingelo, Koevorden, Denekamp, Ambt-Delden, Olst, Steenderen, Hummelo, Winterswijk, Heerde, Voorst, Ede, Nijmegen, Druten, Amsterdam, Diemen, Naardermeer, Bussum, Baarn, Renswoude, Driebergen, Amerongen, Wijk bij Duurstede, Abcoude, Uithoorn, Vreeland, Nederhorst-den-Berg, Breukelen, Maartensdijk, Utrecht, Zeist, Bunnik, Terschelling, Tessel, Egmond, Beverwijk, Bloemendaal, Oegstgeest, Katwijk, 's-Gravenhage, Renesse, Oostkapelle, Werkendam, Rijswijk (N.Br.), Almkerk, Veen, Genderen, Eten, Aalburg, Heusden, Standdaarbuiten, Fijnaart, 's-Gravenmoer, Waalwijk, 's-Hertogenbosch, Alem, Esch, St-Michielsgestel, Eindhoven, Amby.

B *Valvata macrostoma* Mörch (126). Nijmegen, Ubbergen, Druten, Tiel.

B *Valvata piscinalis* (Müller) (125). Algemeen, maar nog niet levend aangetroffen in Zeeland (doode exemplaren uit Wissekerke).

Familia Lacunidae

Z *Lacuna vincta* (Montagu) (*Lacuna divaricata* Fabr. 325). Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Wieringen, Medemblik, Zandvoort, Wissekerke.

Familia Littorinidae

Z *Littorina obtusata littoralis* (Linneé) (*Littorina obtusata* L. subsp. *littoralis* L. 328). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Bierum, Ouddorp, Renesse, Serooskerke (Sch.), Wissekerke, Ierseke, Schore, Kapelle, Veere, Koudekerke, Vlissingen, Rittum, Breskens, Terneuzen. Schijnt op de Hondsbossche Zeewering en in IJmuiden te ontbreken.

Z *Littorina saxatilis saxatilis* (Olivier) (*Littorina saxatilis* Ol. 330). Terschelling, Tessel, Den Helder, Schoorl, Ouddorp, Haamstede, Kerkwerf, Zierikzee, Wissekerke, Wolfaartsdijk, 's-Heer-Arendskerke, Veere, Arnhemuiden, Middelburg, Oostkapelle, Vlissingen, Kadzand, Filippine.

Z *Littorina saxatilis rudis* (Maton) (*Littorina saxatilis* Ol. subsp. *rudis* Mat. 330a). Ameland, Terschelling, Tessel, Den Helder, Stavoren, Petten, Velzen, Rotterdam, Ouddorp, Renesse, Haamstede, Kerkwerf, Zierikzee, Wissekerke, Bergen-op-Zoom, Kapelle, Wolfaartsdijk, Veere, Middelburg, Oostkapelle, Domburg, Westkapelle, Koudekerke, Vlissingen, Breskens, Nieuwvliet, Kadzand, Hoofdplaat.

Z *Littorina saxatilis tenebrosa* (Montagu) (*Littorina saxatilis* Ol. var. *tenebrosa* Mont. 330c). Petten, Goeree, Burg, 's-Heer-Arendskerke, Arnhemuiden, Middelburg, Vlissingen.

Z *Littorina littorea* (Linneé) (331). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Uskwerd, Wieringen, Stavoren, Den Helder, Petten, Kamp, Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Rotterdam, Ouddorp, Renesse, Poortvliet, Tolen, Bergen-op-Zoom, Kruieningen, Schore, Kapelle, Wolfaartsdijk, Wissekerke, Arnhemuiden, Nieuwen St-Joosland, Middelburg, Domburg, Westkapelle, Zoutelande, Koudekerke, Vlissingen, Rittum.

Z *Littorina neritoides petraea* (Montagu) (*Littorina neritoides* L. 329). 's-Gravenhage.

Familia Pomatiasidae

L *Pomatias elegans* (Müller) (*Ericia elegans* Müll. 127bis). Maastricht, St. Pieter, Berg en Terblijt, Houtem, Valkenburg, Oud-Valkenburg, Geulle, Gulpen.

Familia Hydrobiidae

B *Hydrobia stagnalis* (Baster) (119). 't-Zand, Harlingen, Gaasterland, Kampen, Urk, Terschelling, Tessel, Den Helder, Wieringen, Petten,

Schoorl, Alkmaar, Hoorn, Assendelft, Amsterdam, Diemen, Naarden, Velzen, Spaarndam, 's-Gravenhage, Ouddorp, Brouwershaven, Haamstede, Serooskerke (Sch.), Noordgouwe, Zierikzee, Stavenisse, Nieuw-Vosmeer, Arnemuiden, Middelburg, Vrouwenpolder, Vlissingen, Rittum, Groede.

Z *Hydrobia ulvae* (P e n n a n t) (*Peringia ulvae* P e n n. 122). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Uskwerd, Bierum, Uithuizermeeden, Eenrum, Kloosterburen, Grijpskerk, West-Dongeradeel, Gaasterland, Wieringen, Den Helder, Schoorl, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Ouddorp, Haamstede, Zierikzee, St-Filipsland, Tolen, Bergen-op-Zoom, Rilland, Krabbendijke, Ellewoudsdijk, 's-Heer-Arendskerke, Wissekerke, Nieuw- en St-Joosland, Arnemuiden, Middelburg, Veere, Vrouwenpolder, Domburg, Rittum, Kadzand, Hoofdplaat, Filippine.

B *Avenionia bourguignati* (L o c a r d) (122bis). Maastricht.

B *Marstoniopsis steinii* (V o n M a r t e n s) (*Hydrobia scholtzi* S c h m. 121). Meppel, Wanneperveen, Ambt-Vollenhove, Olst, Baarn, Naardermeer, Maartensdijk, De Bilt, Utrecht, Breukelen-St-Pieters, Vreeland, Abcoude, Moordrecht, Koten, Vleuten, Bunnik, Almkerk, Andel, Genderen, 's-Hertogenbosch, Bloemendaal, Asten.

B *Potamopyrgus jenkinsi* (S m i t h) (*Hydrobia jenkinsi* S m i t h 120). Terschelling, Tessel, Bierum, Idaarderadeel, Doniawerstal, Genemuiden, Kampen, Doornspijk, Ermelo, Apeldoorn, Naarden, Weesperkarspel, Diemen, Amsterdam, Den Helder, Anna Paulowna, Schagen, Wieringen, Wieringermeer, Hoorn, Purmerend, Edam, Marken, Urk, Wijde Wormer, Krommenie, Koog-aan-de-Zaan, Zaandam, Oostzaan, Westzaan, Assendelft, Bergen N.H., Zijpe, Petteh, Egmond, Uitgeest, Velzen, Spaarndam, Haarlemmerliede, Schoten, Bloemendaal, Vinkeveen, Warmond, Rotterdam, Dordrecht, Ouddorp, Brouwershaven, Dreischor, Stavenisse, Wemeldinge, Nieuw- en St-Joosland, Veere, Westkapelle, Aagtekerke, Vlissingen, Schoondijke, Ossendrecht, Steenberg, Andel, Nederhemert, Bergeik.

B *Lithoglyphus naticoides* (F é r u s s a c) (123). Haren, Idaarderadeel, Rauwerderhem, Rolde, Beilen, Havelte, Zwollerkerspel, Denekamp, Hummelo, Weesperkarspel, Eemnes, Utrecht, Bunnik, Wijk-bij-Duurstede, Tiel, Leimuiden, Oudenrijn, Sassenheim, Leiden, Gouda, Moordrecht, Heenvliet, Heinenoord, 's-Hertogenbosch, Vechel, Geldrop, Giesen, Ginneken en Bavel.

B *Bithynia tentaculata* (L i n n é) (117). Algemeen.

B *Bithynia leachii* (S h e p p a r d) (118). Algemeen.

#### Familia Rissoidae

Z *Cingula semicostata semicostata* (M o n t a g u) (*Onoba striata* A d s. 347). Domburg, Kadzand.

Z *Cingula semicostata aculeus* (G o u l d) (347a). Tessel, Den Helder, Petten, Schoorl, Bergen N.H., Heemskerk, Wijk aan Zee.

- Z *Cingula semistriata* (Montagu) (353). Schoorl.  
Z *Alvania lactea* (Michaud) (337). Bergen N.H., Zandvoort, Domburg.  
Z *Alvania beanii* (Thorpe) (339). Domburg.  
Z *Alvania zetlandica* (Montagu) (344). Domburg.  
Z *Rissoa parva* (Da Costa) (332). Tessel, Schoorl, Bergen N.H., Domburg, Kadzand.  
Z *Rissoa parva* (Da Costa) var. *interrupta* (Adams) (332a). Schoorl, Kadzand.  
Z *Rissoa inconspicua* Alder (333). Bergen N.H.  
Z *Rissoa membranacea* (J. Adams) (*Zippora membranacea* A. d. s. 346). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, West-Dongeradeel, Den Helder, Kallantsoog, Wieringen, Petten, Schoorl, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Katwijk, Wissekerke, Kattendijke, Nieuw- en St-Joosland, Domburg.

Familia Assimincidae

- L *Assiminea grayana* Fleming (*Assemanina grayana* Leach 124). Terschelling, Uskwerd, Eenrum, Ulrum, Kampen, Tessel, Hoorn, Katwoude, Edam, Ransdorp, Amsterdam, Diemen, Muiden, Heemskerk, Zandvoort, 's-Gravenhage, Rotterdam, Rozenburg, Bergen-op-Zoom, Woensdrecht, Ossendrecht, Krabbendijke, Waarde, 's-Gravenpolder, 's-Heer-Arendskerke, Nieuw- en St-Joosland, Vrouwenpolder, Retranchement.

Familia Tornidae

- Z *Tornus subcarinatus* (Montagu) (*Adeorbis subcarinatus* Mont. 365). Ameland, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Katwijk, 's-Gravenhage, Haamstede, Domburg.

Familia Homalogyridae

- Z *Ammonicera rota* (Forbes & Hanley) (371). Renesse.

Familia Turritellidae

- Z *Turritella communis* Risso (480). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Vlieland, Egmond, Wijk aan Zee, Velzen, 's-Gravenhage, Rotterdam.

Familia Cerithiidae

- Z *Bittium reticulatum* (Da Costa) (397). Schoorl, 's-Gravenhage.

Familia Epitoniidae

- Z *Clathrus turtonis* (Turton) (*Scala turtonis* Turt. 406). Ameland, Terschelling, Zandvoort, Katwijk, Domburg.

- Z *Clathrus clathrus* (Linné) (*Scala clathrus* L. 407). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, Loosduinen, Rotterdam, Haamstede, Wissekerke, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Domburg, Nieuwvliet, Kadzand.



- Z *Clathrus trevelyanus* (Johnston) (408). Noordwijk.  
 Z *Clathrus clathratulus* (Kanamacher) (409). Oostkapelle, Domburg, Bergen-op-Zoom.

Familia Aclididae

- Z *Graphis albida* (Kanamacher) (413). Terschelling, Haamstede.

Familia Eulimidae

- Z *Eulima glabra* (Da Costa) (475). Terschelling.

Familia Pyramidellidae

- Z *Chrysallida decussata* (Montagu) (445). Schoorl, Bergen N.H., Heemskerk, Wijk aan Zee, Bloemendaal, Zandvoort, Domburg.

- Z *Chrysallida spiralis* (Montagu) (451). Domburg.

- Z *Odostomia scalaris* Macgillivray (434). Schoorl, Bergen N.H., Domburg.

- Z *Odostomia plicata* (Montagu) (429). Petten, Schoorl, Domburg.

- Z *Odostomia truncatula* Jeffreys (431). Vrouwenpolder, Domburg.

- Z *Eulimella nitidissima* (Montagu) (463). Tessel.

Familia Calyptraeidae

- Z *Calyptraea chinensis* (Linné) (375). Ierseke.

- Z *Crepidula fornicata* (Linné) (376). Terschelling, Wieringen, Den Helder, Schoorl, Bergen N.H., Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Burg, Bruinisse, Tolen, Bergen-op-Zoom, Ierseke, Veere, Terneuzen.

Familia Aporrhaidae

- Z *Aporrhais pespelecani quadrifidus* (Da Costa) (*Aporrhais pespelecani* L. 485). Ameland, Terschelling.

Familia Naticidae

- Z *Natica catena* (Da Costa) (383). Terschelling, Den Helder, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Rotterdam, Oostvoorne, Wissekerke, Domburg, Nieuwvliet.

- Z *Natica poliana alderi* Forbes (*Natica alderi* Forbes 384). Terschelling, Den Helder, Petten, Bergen N.H., Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen, Rotterdam, Wissekerke, Domburg, Nieuwvliet, Kadzand.

Familia Lamellariidae

- Z *Velutina velutina* (Müller) (391). Terschelling.

Familia Cypraeidae

- Z *Trivia monacha* (Da Costa) (*Trivia europaea* L. 377). Terschelling, Zandvoort.

Familia Muricidae

- Z *Nucella lapillus* (Linné) (*Purpura lapillus* L. 518). Ameland, Terschelling, Vlieland, Zandvoort, Monster, Rotterdam, Haamstede, Poortvliet, Bergen-op-Zoom, Ierseke, Wissekerke, Oostkapelle, Domburg, Westkapelle, Zoutelande, Koudekerke, Vlissingen, Rittum, Breskens, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Ocenebra erinacea* (Linné) (511). Schoorl, Bergen-op-Zoom, Domburg.

Familia Buccinidae

Z *Colus gracilis* (Da Costa) (*Tritonofusus gracilis* Da C. 502). Terschelling, Velzen, Zandvoort, Noordwijk.

Z *Neptunea antiqua* (Linné) (498). Ameland, Terschelling, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage.

Z *Buccinum undatum* Linné (492). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Velzen, Bloemendaal, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Rotterdam, Oostvoorne, Poortvliet, Kattendijke, Borsele, Wissekerke, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Domburg, Vlissingen, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Buccinum undatum* Linné var. *sinistrorsa* Jeffreys (429i). Veere.

Familia Nassariidae

Z *Nassarius reticulatus* (Linné) (*Nassa reticulata* L. 521). Ameland, Terschelling, Vlieland, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Wissekerke, Nieuw- en St-Joosland, Middelburg, Domburg, Vlissingen, Nieuwvliet.

Z *Nassarius incrassatus* (Ström) (*Nassa incrassata* Ström 522). Zandvoort, Wassenaar.

Familia Conidae

Z *Haedropleura septangularis* (Montagu) (538). Terschelling.

Z *Lora turricula* (Montagu) (525). Ameland, Terschelling, Schoorl, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Rotterdam, Wissekerke, Vrouwenpolder, Domburg.

Subclassis OPISTHOBRANCHIA

Ordo PLEUROCOELA

Familia Acteonidae

Z *Acteon tornatilis* (Linné) (*Actaeon tornatilis* L. 553). Ameland, Terschelling, Velzen, Zandvoort, Katwijk.

Familia Retusidae

Z *Retusa alba* (Känmacher) (*Retusa obtusa* Mont. 557). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Uskwerd, Kloosterburen, West-Dongeradeel, Den Helder, Kallantsoog, Petten, Schoorl, 's-Gravenhage, Loosduinen, Goeree, Bergen-op-Zoom, Wissekerke, 's-Heer-Arendskerke, Nieuw- en St-Joosland, Oostkapelle, Domburg, Breskens, Hoofdplaat.

Familia Philinidae

Z *Philine alata* (Forbes) (580). Schoorl, Haamstede, Domburg, Kadzand.

Z *Philine aperta quadripartita* (Ascanius) (*Philine aperta* L. 583). Ameland, Terschelling, Schoorl, Velzen, Ouddorp.

## Ordo SACOGLOSSA

## Familia Stiligeridae

Z *Alderia modesta* (Lovén) (600). Rotterdam, Klinge.

## Familia Elysiidae

Z *Elysia viridis* (Montagu) (601). Den Helder, Zierikzee, Tolen, Nieuw- en St-Joosland.

## Familia Limapontiidae

Z *Limapontia depressa* (Alder & Hancock) (603). Rotterdam, 's-Heer-Arendskerke.

## Ordo ACOELA

## Subordo NUDIBRANCHIA

## Familia Polyceridae

Z *Palio dubia* (Sars) (675). Den Helder.

Z *Acanthodoris pilosa* (Abildgaard) (677). Den Helder, Zandvoort.

Z *Lamellidoris aspera* (Alder & Hancock) (681). Tessel.

Z *Lamellidoris bilamellata* (Linné) (682). Tessel, Den Helder, Petten, Tolen, Vlissingen.

Z *Goniodoris nodosa* (Montagu) (692). Den Helder.

Z *Ancula cristata* (Alder) (700). Den Helder.

## Familia Corambidae

Z *Corambe batava* Kerbert (656bis). Tessel, Den Helder, Ransdorp, Harderwijk.

## Familia Dorididae

Z *Cadlina laevis* (Linné) (666). Velzen.

## Familia Dendronotidae

Z *Dendronotus frondosus* (Ascanius) (654). Den Helder.

## Familia Zephyrinidae

Z *Antiopella cristata* (Della Chiaje) (644). Den Helder.

## Familia Iduliidae

Z *Idulia coronata* (Gmelin) (*Doto coronata* Gmel. 651). Den Helder.

## Familia Tergipedidae

Z *Embletonia pallida* (Alder & Hancock) (626). Den Helder, Purmerend, Koog-aan-de-Zaan, Zaandam, Amsterdam, Ransdorp, Middelburg.

Z *Tergipes despectus* (Johnston) (623). Tessel, Den Helder, Kuinre, Velzen, Kats, Middelburg, Domburg.

Z *Cratena aurantia* (Alder & Hancock) (*Aeolis aurantiaca* Ald. & Hanc. 612). Den Helder.

## Familia Aeolidiidae

Z *Facelina coronata* (Forbes & Goodsir) (638). Tessel, Den Helder, Velzen.

- Z *Facelina drummondi* (Alder & Hancock) (639). Den Helder.  
 Z *Aeolidia papillosa* (Linné) (606). Tessel, Den Helder, Velzen, Haamstede, Ierseke, Vlissingen.

Subclassis PULMONATA

Ordo BASOMMATOPHORA

Familia Ellobiidae

L *Carychium minimum* Müller (88). Algemeen, maar nog geen opgaven uit Friesland.

L *Ovatella bidentata* (Montagu) (86). Den Helder, 's-Gravenhage, Wissekerke, Domburg.

L *Phytia myosotis* (Draparnaud) (87). Vlieland, Tessel, Ulrum, Wieringen, Medemblik, Katwoude, Blokker, Edam, Amsterdam, Diemen, Muiden, Velzen, Zandvoort, Ouddorp, Burg, Kerkwerf, Tolen, Kattendijke, Krabbendijke, Waarde, 's-Heer-Arendskerke, Wissekerke, Arne-muiden, Nieuw- en St-Joosland, Vrouwenpolder, Domburg, Westkapelle, Groede, Hoofdplaat, Hoek, Bergen-op-Zoom.

Familia Physidae

B *Aplexa hypnorum* (Linné) (99). Groningen, Opsterland, Assen, Westerbork, Koevorden, Gramsbergen, Oldenzaal, Winterswijk, Ermelo, Ede, Velp, Buren, Leersum, Eemnes, Woudenberg, Amsterdam, Heilo, Limmen, Heemskerk, Haarlem, Heemstede, Katwijk, 's-Gravenhage, Oost-voor-ne, Bruinisse, Nieuw- en St-Joosland, Oostkapelle, Koudekerke, Rittém, Breskens, Groede, Schoondijke, Steenbergen, Oudenbosch, Wouw, Zundert, Chaam, Teteringen, Esch, Liemde.

B *Physa fontinalis* (Linné) (97). Algemeen.

B *Physa acuta* Draparnaud (98). Groningen, Amsterdam, Haarlemmerliede, Assendelft, Westzaan, Schellinkhout, Schoten, Heemstede, Leiden, Vreeland, Teteringen, Nuth.

Familia Lymnaeidae

B *Lymnaea truncatula* (Müller) (94). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Leeuwarden, Vries, Ruinen, Anlo, Dwingelo, Havelte, Ambt-Vollenhove, Denekamp, Oldenzaal, Gorsel, Winterswijk, Warnsveld, Ermelo, Putten, Ede, Tiel, Nijmegen, Mook, Ravenstein, Linne, Ulestraten, Gulpen, Wittem, Vaals, Wieringen, Petten, Bergen N.H., Egmond, Velzen, Bloemendaal, Zandvoort, Spaarndam, Schalkwijk, Broek-in-Waterland, Amsterdam, Leusden, Moordrecht, Renesse, 's-Gravenpolder, Oosten West-Souburg, Schoondijke, Willemstad, Dinteloord, Steenbergen, Ouden Nieuw-Gastel, Ossendrecht, De Werken en Sleewijk, Oosterhout, Dongen, Zundert, Valkenswaard.

B *Lymnaea glabra* (Müller) (95). Anlo, Denekamp, Oldenzaal, Winterswijk, Apeldoorn, Eerbeek, Reden, Ede, Velp, Groesbeek, Ravenstein, Escharen, Beers, Waalwijk, Oosterwijk, Esch, Breda, Prinsenhage,

Dongen, Liemde, St-Oedenrode, Valkenswaard, Soerendonk en Sterksel, Bladel, Luyksgestel, Bergeik, Reuzel, Brunsum, Geulle.

B *Lymnaea palustris* (Müller) (93). Algemeen.

B *Lymnaea auricularia* (Linné) (90). Algemeen.

B *Lymnaea ovata* Draparnaud (91). Algemeen.

B *Lymnaea stagnalis* (Linné) (89). Algemeen.

B *Myxas glutinosa* (Müller) (*Amphipeplea glutinosa* Müll. 96). Doniawerstal, Leek, Haren (Gr.), Dwingelo, Hoogeveen, Winterswijk, Heerde, Apeldoorn, Renkum, Arnhem, Nijmegen, Mook, Grave, Escharen, Beck en Donk, St-Oedenrode, Valkenswaard, Neer, Soest, Naardermeer, Kortenhoef, Vreeland, Maartensdijk, De Bilt, Houten, Weesp, Weesperkarspel, Abcoude, Bloemendaal, Leiden, 's-Gravenhage, Aalburg, Eten, Waspik, Zevenbergen.

#### Familia Planorbidae

B *Planorbis corneus* (Linné) (100). Algemeen.

B *Planorbis planorbis* (Linné) (101). Algemeen.

B *Planorbis carinatus* Müller (102). Algemeen.

B *Planorbis vortex* (Linné) (103). Algemeen.

B *Planorbis vorticulus* Troschel (104). Nieuwer-Amstel, Naardermeer, Ankeveen, Soest, Maartensdijk, Achttienhoven, Zuilen, Utrecht, Oegstgeest, Stolwijk, Werkendam, Woudrichem, Almkerk, Veen, Genderen, Heusden, 's-Hertogenbosch, Waalwijk, Waspik, Fijnaart, Gestel.

B *Planorbis vorticulus* Troschel var. *chartea* Held (104a). Tessel, Heilo, Warmond, Oudenrijn, Naardermeer, Bussum, Maartensdijk, Heusden.

B *Planorbis leucostoma* Millet (106). Ameland, Terschelling, Tessel, Groningen, Termunten, 't Zand, Wonseradeel, Ruinen, Zwartsluis, Koevorden, Ambt-Hardenberg, Denekamp, Oldenzaal, Winterswijk, Apeldoorn, Putten, Ede, Velp, Nijmegen, Groesbeek, Wieringen, Bergen N.H., Egmond, Wijde Wormer, Kwadijk, Uitgeest, Haarlem, Ransdorp, Amsterdam, Diemen, Bunschoten, Nederhorst-den-Berg, Vreeland, Leersum, Wijk bij Duurstede, Tiel, Druten, De Werken en Sleewijk, Waalwijk, Wouw, Steenbergen, Oudenbosch, Zundert, Breda, Oosterhout, Dongen, Haren (N.Br.), Esch, Liemde, St-Michielsgestel, Bladel, Leende, Bloemendaal, Leiden, Haamstede, Tegelen, Gulpen.

B *Planorbis laevis* Alder (109). Ameland, 't Zand, Middelburg, 's-Hertogenbosch.

B *Planorbis albus* Müller (108). Algemeen.

B *Planorbis riparius* Westerlund (105). Naardermeer, Utrecht.

B *Planorbis contortus* (Linné) (107). Algemeen.

B *Planorbis crista* (Linné) (*Planorbis nautilus* L. 110). Ameland, Terschelling, Tessel, Uskwerd, 't Zand, Gaasterland, Lemsterland, Nijkerk, Zelhem, Winterswijk, Wieringen, Wieringermeer, Bergen N.H., Egmond, Alkmaar, Uitgeest, Wijde Wormer, Edam, Oostzaan, Marken, Krommenie,

Akersloot, Hensbroek, Amsterdam, Naardermeer, Kortenhoef, Renswoude, Heemskerk, Bloemendaal, Heemstede, Oegstgeest, 's-Gravenhage, Gouda, Rockanje, Brouwershaven, Zonnemaire, Bruinisse, Stavenisse, Biezeling, 's-Gravenpolder, Nieuw- en St-Joosland, Middelburg, Domburg, Willemstad, Steenberg, Standdaarbuiten, Breda, Almkerk, Eten, Rosmalen, Alem, Amby.

B *Planorbis crista* (Linné) forma *cristata* Draparnaud (*Planorbis nautilus* L. forma *cristata* Drap. 110a). Terschelling, Tessel, Naardermeer, Warmond.

B *Planorbis crista* (Linné) forma *spinulosa* Clessin (*Planorbis nautilus* L. forma *spinulosa* Cless. 110b). Tessel, Naardermeer, Heerde, Kampen, Raalte, Maartensdijk, Utrecht, Almkerk.

B *Planorbis complanatus* (Linné) (111). Tessel, Groningen, Haren, Lemsterland, Assen, Anlo, Hoogeveen, Denekamp, Winterswijk, Zelhem, Heerde, Voorst, Nijmegen, Berkhout, Beverwijk, Bloemendaal, Amsterdam, Bussum, Naarden, Naardermeer, Baarn, Soest, Abcoude, 's-Gravenhage, Utrecht, Zuilen, Zeist, Maartensdijk, Amerongen, Koten, Bunnik, Houten, Almkerk, Veen, Eten, Aalburg, Heusden, Fijnaart, Standdaarbuiten, Zevenbergen, Ginneken en Bavel, Waspik, Waalwijk, 's-Hertogenbosch, St-Oedenrode, Eindhoven, Valkenswaard, Meersen, Gulpen.

B *Segmentina nitida* (Müller) (112). Ameland, Terschelling, Tessel, Delfzijl, Groningen, Assen, Anlo, Dwingelo, Steenwijk, Koevorden, Wijhe, Winterswijk, Vorden, Hummelo, Heerde, Ermelo, Velp, Nijmegen, Mook, Grave, Alem, 's-Hertogenbosch, Bergen N.H., Bloemendaal, Warmond, 's-Gravenhage, Amsterdam, Weesp, Naarden, Naardermeer, Hilversum, Kortenhoef, Breukelen, Achttienhoven, Zeist, Wijk bij Duurstede, Bunnik, Venendaal, Baarn, Soest, Dinteloord, Zevenbergen, Waspik, Aalburg, Heusden, Esch, Luyksgestel.

#### Familia Ancyliidae

B *Ancylus fluviatilis* Müller (113). Wanneperveen, Zwollerkerspel, Dalfsen, Ermelo, Epe, Groenlo, Winterswijk, Nijmegen, Gennep, Amsterdam, Loenen, Loosdrecht, Oudenrijn, Houten, Bunnik, Warmond, De Werken en Sleewijk, Rijswijk (N.Br.), Dommelen, Valkenswaard, Venlo, Belfeld, Kessel, Neer, Halen, Linne, Elsloo, Bunde, Maastricht, Wylre, Gulpen, Wittem.

B *Acroloxus lacustris* (Linné) (114). Slochteren, Haren, Lemsterland, Doniawerstal, Genemuiden, Koevorden, Denekamp, Ambt-Hardenberg, Heerde, Nijkerk, Hummelo, Nijmegen, Ubbergen, Amsterdam, Ouder-Amstel, Diemen, Bussum, Naardermeer, Hilversum, Baarn, Ankeveen, Loosdrecht, Vreeland, Zuilen, Utrecht, De Bilt, Bunnik, Wijk bij Duurstede, Dinteloord, Heusden, Alem, Oosterwijk, St-Oedenrode, Neer, Assendelft, Haarlem, Warmond, 's-Gravenhage, Gouda, Biezeling.

## Ordo STYLOMMATOPHORA

## Familia Oncidiidae

Z *Oncidiella celtica* (Cuvier) (704) (Walcheren).

## Familia Succineidae

L *Succinea arenaria* Bouchard-Chantereaux (85bis). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Velzen.

L *Succinea putris* (Linné) (82). Algemeen.

L *Succinea pfeifferi* Rossmässler (83). Algemeen.

L *Succinea oblonga* Draparnaud (85). Terschelling, Anlo, Norg, Assen, Westerbork, Koevorden, Ommen, Losser, Denekamp, Goor, Waneperveen, Gorsel, Winterswijk, Doetinchem, Heerde, Ermelo, Velp, Tiel, Ossendrecht, 's-Hertogenbosch, Escharen, Esch, Heeze, Hoogeloon, Luyksgestel, Valkenswaard, Linne, Spaubeek, Nuth, Wijnandsrade, Gronsveld, Amsterdam, Naardermeer, Naarden, 's-Gravenland, Renswoude, Maartensdijk, Loenen, Vinkeveen, Bergen N.H., Wijk aan Zee, Beverwijk, Velzen, Bloemendaal, Lisse, 's-Gravenhage, Loosduinen, Numansdorp, Wissekerke, Domburg, Schoondijke.

## Familia Cochlicopidae

L *Cochlicopa lubrica* (Müller) (54). Algemeen.

L *Cochlicopa minima* (Siemaschko) (55). Bloemendaal, Maastricht, Bemelen, Valkenburg.

## Familia Vertiginidae

L *Columella edentula* (Draparnaud) (68). Opsterland, Schoterland, Ooststellingwerf, Norg, Anlo, Roden, Westerbork, Beilen, Ruinen, Hoogeveen, Oosterhesselen, Emmen, Ommen, Denekamp, Goor, Gorsel, Winterswijk, Vorden, Putten, Harderwijk, Brummen, Nijmegen, Ubbergen, Mook, Naarden, Bussum, Blaricum, Hilversum, Baarn, Zeist, Bunnik, Ginneken en Bavel, Hilvarenbeek, Bladel, Schinne, Ulestraten, Tessel, Bergen N.H., Spanbroek, Wijk aan Zee, Zandvoort, Bloemendaal, Alkemade, Wassenaar, 's-Gravenhage, Domburg, Koudekerke.

L *Truncatellina cylindrica* (Férussac) (*Isthmia minutissima* Hartm. 61). Deventer, Velzen, Maastricht, St-Pieter, Bemelen, Schaasberg.

L *Truncatellina strobili* (Gredler) var. *hooveni* Bayer (61bis). Katwijk.

L *Vertigo moulinsiana* (Dupuy) (63). Schinnen.

L *Vertigo antivertigo* (Draparnaud) (62). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Groningen, Dwingelo, Ruinen, Havelte, Oosterhesselen, Zwartsluis, Denekamp, Losser, Gorsel, Ermelo, Edé, Renswoude, 's-Gravenland, Soest, Naardermeer, Vreeland, Abcoude, Diemen, Aalsmeer, Leimuiden, Bunnik, Ottersum, Schinnen, Wittem, Bergen N.H., Heemkerk, Velzen, Broek-in-Waterland, Oegstgeest, 's-Gravenpolder, Dinteloord, Luyksgestel, Valkenswaard.

L *Vertigo pygmaea* (Draparnaud) (64). Ameland, Vlieland, Tessel, Anlo, Westerbork, Ruinen, Opsterland, Lemsterland, Zwolle, Denekamp, Gorsel, Doetinchem, Wieringen, Wieringermeer, Petten, Schoorl, Wijde Wormer, Ipendam, Monnikendam, Amsterdam, Diemen, 's-Gravenland, Nichtevecht, Vreeland, Zeist, Renen, Wijk bij Duurstede, Gennep, Druten, Andel, Hooge en Lage Zwaluwe, Ossendrecht, Vechel, Bladel, Loon op Zand, Valkenswaard, Luyksgestel, Tegelen, Maastricht, Bemelen, Heer, Schaasberg, Wittem, Heemskerk, Velzen, Bloemendaal, Leimuiden, Rotterdam, Poortugaal, Brouwershaven, 's-Gravenpolder, Middelburg, Westkapelle, Groede.

L *Vertigo substriata* (Jeffreys) (65). Opsterland, Ooststellingwerf, Zuidwolde, Norg, Anlo, Westerbork, Beilen, Hoozeveen, Oosterhesselen, Emmen, Ommen, Gramsbergen, Denekamp, Goor, Gorsel, Arnhem, Haarlem, Bloemendaal, Lisse, Loosduinen.

L *Vertigo pusilla* Müller (66). Westerbork, Gorsel, Harderwijk, Arnhem, Nijmegen, Maastricht, Gulpen, Schoorl, Bergen N.H., Wijk aan Zee, Velzen, Bloemendaal, Amsterdam, 's-Gravenhage, Loosduinen, Roon.

L *Vertigo angustior* Jeffreys (67). Bergen N.H., Heemskerk, Velzen, Bloemendaal, Katwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Rotterdam, Maastricht.

L *Pupilla muscorum* (Linné) (60). Ameland, Tessel, Kampen, Deventer, Gorsel, Zutfen, Heerde, Ermelo, Tiel, Wieringermeer, Den Helder, Petten, Schoorl, Bergen N.H., Egmond, Kastrikum, Medemblik, Opperdoes, Abbekerk, Bovenkarspel, Hoorn, Assendelft, Amsterdam, Huizen, Tienhoven (Utr.), Leksmond, Wijk aan Zee, Velzen, Bloemendaal, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Loosduinen, Rotterdam, Goeree, Brouwershaven, Stavenisse, 's-Gravenpolder, Middelburg, Domburg, Westkapelle, Zoutelande, Vlissingen, Rittum, Breskens, Kadzand, Groede, Schoondijke, Retranchement, Bergen-op-Zoom, Dinteloord, De Werken en Sleewijk, Vechel, Zwalmen, St-Pieter, Heer, Bemelen, Schin-op-Geul, Valkenburg, Wylre.

L *Lauria cylindracea* (Da Costa) (56). Domburg, Rittum.

L *Orcula dioliolum* (Bruguère) (57). St-Pieter, Bemelen, Houtem, Valkenburg.

L *Abida secale* (Draparnaud) (59). Zeist, Driebergen.

L *Chondrina avenacea* (Bruguère) (58bis). Haarlem, Noordwijkerhout.

#### Familia Valloniidae

L *Acanthinula aculeata* (Müller) (69). Anlo, Roden, Westerbork, Hoozeveen, Denekamp, Gorsel, Winterswijk, Velp, Arnhem, Renen, Nijmegen, Schoorl, Bergen N.H., Velzen, Bloemendaal, Haarlem, Lisse, 's-Gravenhage, Ulestraten, Bemelen, Houtem, Valkenburg, Wittem.

L *Acanthinula lamellata* (Jeffreys) (70). Westerbork.



L *Vallonia pulchella* (Müller) (48). Ameland, Vlieland, Tessel, Westerbork, Gramsbergen, Zwartsluis, Kampen, Gorsel, Zutfen, Ermelo, Velp, Renkum, Beuningen, Tiel, Wamel, Amsterdam, Diemen, Aalsmeer, Eemnes, Maartensdijk, Renen, Wijk bij Duurstede, Zaltbommel, Moor-drecht, Den Helder, Wieringen, Wieringermeer, Egmond, Kastrikum, Wijk aan Zee, Bloemendaal, Oegstgeest, 's-Gravenhage, Loosduinen, Rotterdam, Roon, Poortugaal, Goeree, Brouwershaven, Stavenisse, Westkapelle, Groede, Retranchement, Zevenbergen, De Werken en Sleewijk, Andel, Herpen, Escharen, Valkenswaard, Schinnen, Maastricht, St-Pieter, Bemelen, Houtem, Wylre.

L *Vallonia costata* (Müller) (50). Terschelling, Tessel, Anlo, Gorsel, Winterswijk, Ermelo, Voorst, Dieren, Arnhem, Ubbergen, Tiel, Wamel, Andel, Grave, Roermond, Maastricht, St-Pieter, Heer, Bemelen, Houtem, Valkenburg, Voerendaal, Wieringen, Anna-Paulowna, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Assendelft, Abbekerk, Amsterdam, Abcoude, Vreeland, Bloemendaal, Hillegom, 's-Gravenhage, Loosduinen, Noordgouwe, Goes, 's-Gravenpolder, Arnhemuiden, Breskens, Groede, Retranchement, Ossendrecht.

L *Vallonia excentrica* Sterki (49). Ameland, Terschelling, Tessel, Groningen, 't Zand, Anlo, Assen, Westerbork, Gaasterland, Denekamp, Zwolle, Olst, Gorsel, Ermelo, Voorst, Arnhem, Amsterdam, Huizen, Naardermeer, 's-Gravenland, Vreeland, Maartensdijk, Zeist, Amerongen, Leersum, Vreeswijk, Wamel, Abbekerk, Schoorl, Bergen N.H., Kastrikum, Heemskerk, Assendelft, Bloemendaal, Leiden, Oudenrijn, 's-Gravenhage, Loosduinen, Brouwershaven, Stavenisse, Hoedekenskerke, Arnhemuiden, Nieuw- en St-Joosland, Domburg, Koudekerke, Schoondijke, Ossendrecht, Willemstad, Ginneken en Bavel, Escharen, Gennep, Bladel, Luyksgestel, Bergeik, Bunde, Heer, Bemelen, Houtem, Valkenburg, Wylre.

#### Familia Enidae

L *Chondrula tridens* (Müller) (58). Heer, Oud-Valkenburg.

L *Ena obscura* (Müller) (52). St-Pieter, Bemelen, Berg en Terblijt, Valkenburg, Wylre, Gulpen, Wittem, Heerlen.

L *Ena montana* (Draparnaud) (51). Bloemendaal.

#### Familia Clausiliidae

L *Clausilia rolphii* Leach (*Pirostoma rolphi* Leach 80). Geulle, Ulestraten, Maastricht, St-Pieter, Gronsveld, Rijkholt, Valkenburg, Wylre.

L *Clausilia lineolata* Held (*Pirostoma lineolata* Held 81). Meersen, St-Pieter, Houtem, Valkenburg, Oud-Valkenburg, Wylre, Gulpen.

L *Clausilia dubia* Draparnaud (*Kuzmicia dubia* Drap. 76). Heerde, Deventer, Voorst, Gorsel, Zutfen, Reden, Hummelo, Wageningen, Renen, Leersum, Wijk bij Duurstede, Beuningen, Kuilenburg, Schalkwijk, Vianen, Ammerstol, Tiel, Ubbergen, Empel en Meerwijk, Zaltbommel, Aalburg.

L *Clausilia bidentata* (Ström) (*Kuzmicia bidentata* Ström 77). Arnhem, Renkum, Elst, Nijmegen, Ubbergen, Beuningen, Wijk bij Duurstede, Renen, Empel en Meerwijk, Mook, Roermond, Nieuwstad, Elsloo, Ulestraten, Voerendaal, Maastricht, Oud-Vroenhoven, St-Pieter, Bemelen, Houtem, Gulpen, Wittem, Kastrikum, Velzen, Bloemendaal, Zandvoort, Haarlem, Heemstede.

L *Clausilia parvula* (Studer) (*Kuzmicia parvula* Stud. 75). Maastricht, St-Pieter, Berg en Terblijt, Houtem, Valkenburg, Wittem, Wylre.

L *Clausilia biplicata* (Montagu) (*Alinda biplicata* Mont. 74). Heerde, Deventer, Voorst, Gorsel, Zutfen, Brummen, Velp, Ubbergen, Nijmegen, Wamel, Tiel, Zaltbommel, Utrecht, Purmerend, Schellinkhout, Edam, Amsterdam, Diemen, Westzaan, Hoogwoud, Assendelft, Haarlemmerliede, Sassenheim, Leiden, Oegstgeest, Warmond, Katwijk, 's-Gravenhage, Goes, Kapelle, De Werken en Sleewijk, Maastricht, St-Pieter.

L *Clausilia laminata* (Montagu) (*Clausiliastra laminata* Mont. 72). St-Pieter, Berg en Terblijt, Wittem.

L *Balea perversa* (Liné) (71). Groningen, Haren, Zwolle, Kampen, Heerde, Deventer, Apeldoorn, Zutfen, Dieren, Reden, Hummelo, Elst, Ubbergen, Amersfoort, Zeist, Doorn, Renen, Wijk bij Duurstede, Beuningen, Nederhorst den Berg, Vreeland, Maarsen, Oudenrijn, Vreeswijk, Vianen, Zaltbommel, Almkerk, Aalburg, Heusden, Bergen N.H., Alkmaar, Heilo, Kastrikum, Egmond-Binnen, Velzen, Bloemendaal, Heemstede, Warmond, 's-Gravenhage, Rijswijk, Roon, Heenvliet, Haamstede, Noordgouwe, Zierikzee, Stavenisse, Ovezande, Kortgene, Veere, Middelburg, Vrouwenpolder, Domburg, Groede, Schoondijke, IJzendijke, Empel en Meerwijk, Meersen, St-Pieter, Gulpen.

#### Familia Ferussaciidae

L *Cecilioides acicula* (Müller) (*Caecilianella acicula* Müll. 53). Groningen, Anlo, Gorsel, Zutfen, Harderwijk, Druten, Wamel, Maastricht, St-Pieter, Bemelen, Heer, Valkenburg, Gulpen, Wylre, Wittem, Wieringen, Kastrikum, Opperdoes, Heemskerk, Velzen, Assendelft, Sassenheim, 's-Gravenhage, Moordrecht, Roon, Goeree, 's-Gravenpolder, Nieuw- en St-Joosland, Westkapelle, Rittum, Groede.

#### Familia Endodontidae

L *Punctum pygmaeum* (Draparnaud) (26). Algemeen, maar nog niet opgegeven uit Zeeland en slecht sporadisch uit het veen- en kleigebied van het Westen des lands.

L *Gonyodiscus rotundatus* (Müller) (*Patula rotundata* Müll. 28). Algemeen.

#### Familia Zonitidae

L *Vitrea crystallina* (Müller) (16). Opsterland, Anlo, Westerbork, Hoogeveen, Dalfsen, Denekamp, Goor, Waneperveen, Zwolle, Gorsel, Vorden, Winterswijk, Ermelo, Ede, Arnhem, Velp, Reden, Ubbergen, Nijmegen, Tiel, Wieringen, Amsterdam, Nieuwer-Amstel, Weesp, Naarder-

meer, Bussum, Baarn, Amersfoort, 's-Gravenland, Loenen, De Bilt, Bunnik, Wijk bij Duurstede, Tessel, Bergen N.H., Velzen, Bloemendaal, Noordwijk, Katwijk, Leimuiden, 's-Gravenhage, Loosduinen, Rijswijk, Renesse, Kapelle, 's-Gravenpolder, Oostkapelle, De Werken en Sleewijk, Willemstad, 's-Gravenmoer, Andel, Zaltbommel, Escharen, Mook, Ottersum, Ossendrecht, Chaam, Bergeik, Heeze, Geulle, Ulestraten, Nuth, Wijnandsrade, Schinnen, Houtem, Wittem.

L *Vitreva contracta* (Westerlund) (15bis). Bloemendaal, Noordwijkerhout, St-Pieter, Bemelen, Gronsveld, Houtem, Valkenburg.

L *Retinella hammonis* (Ström) (*Hyalinia hammonis* Ström 15). Algemeen.

L *Retinella nitens* (Michaud) (12). Anlo, Bloemendaal, Itteren, St-Pieter.

L *Retinella pura* (Alder) (*Hyalinia pura* Ald. 13). Tietjerksteradeel, Anlo, Westerbork, Beilen, Annen, Denekamp, Vorden, Arnhem, Nijmegen, Mook, Hilversum, De Bilt, Bunnik, Tiel, Bloemendaal, Oegstgeest, Spijkenisse, Nieuw- en St-Joosland, De Werken en Sleewijk, Schinnen, Ulestraten, Meersen, Maastricht, St-Pieter, Houtem, Valkenburg, Schaasberg, Wittem.

L *Retinella nitidula* (Draparnaud) (*Hyalinia nitidula* Drap. 14). Westerbork, Denekamp, Goor, Arnhem, Nijmegen, Ubbergen, Edam, Amsterdam, De Bilt, Bunnik, Jutfaas, Wijk bij Duurstede, Renen, Renkum, Tiel, Wamel, Tessel, Den Helder, Bergen N.H., Alkmaar, Limmen, Bloemendaal, Oegstgeest, Wassenaar, 's-Gravenhage, Rijswijk, Roon, Oudorp, Zonnemaire, Noordgouwe, Kapelle, Goes, Arnemuiden, Oostkapelle, Domburg, Willemstad, Prinsenhage, Grave, Herpen, Gassel, Escharen, Susteren, Nuth, Maastricht, St-Pieter, Heer, Bemelen, Gronsveld, Valkenburg, Gulpen, Voerendaal, Wittem.

L *Oxychilus draparnaldi* (Beck) (*Hyalinia draparnaldi* Beck 10). Amsterdam, Utrecht, Zandvoort, Wissekerke, Goes, Middelburg, Domburg, Roermond, St-Pieter, Bemelen, Gronsveld, Valkenburg.

L *Oxychilus draparnaldi* (Beck) var. *septentrionalis* Bourguignat (*Hyalinia draparnaldi* Beck var. *septentrionalis* Bourg. 10a). Oostzaan, Amsterdam, Leiden, 's-Gravenhage, Middelburg, Maastricht, St-Pieter.

L *Oxychilus cellarius* (Müller) (*Hyalinia cellaria* Müll. 9). Algemeen.

L *Oxychilus alliarius* (Miller) (*Hyalinia alliaria* Mill. 11). Schoterland, Ooststellingwerf, Anlo, Roden, Westerbork, Beilen, Havelte, Hoogeveen, Winterswijk, Apeldoorn, Amsterdam, Blaricum, Baarn, Soest, Amersfoort, Tessel, Bergen N.H., Kastrikum, Wijk aan Zee, Bloemendaal, Zandvoort, 's-Gravenhage, Loosduinen, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Ginneken en Bavel.

L *Zonitoides nitidus* (Müller) (18). Algemeen.

L *Zonitoides excavatus* (Bean) (19). Opsterland, Zuidwolde, Rolde, Roden, Assen, Anlo, Westerbork, Hoogeveen, Nieuwkoop, Ginneken en Bavel, Bladel, Eersel.

Familia Vitrinidae

L *Vitrina pellucida* (Müller) (7). Algemeen.

L *Vitrina diaphana* Draparnaud (7bis). Ubbergen, Amby.

L *Vitrina major* (Férussac) (8). St-Pieter, Houtem, Valkenburg, Wittem.

Familia Arionidae

L *Arion ater* (Linné) (*Arion empiricorum* Fér. 20). Algemeen, maar hog geen opgaven ontvangen uit Groningen en Friesland.

L *Arion subfuscus* (Draparnaud) (21). Assen, Anlo, Dwingelo, Westerbork, Beilen, Ruinen, Hoogeveen, Gramsbergen, Vorden, Ermelo, Apeldoorn, Reden, Arnhem, Renkum, Amersfoort, Leusden, Baarn, Maartensdijk, Utrecht, Zeist, Doorn, Gemert, Prinsenhage, Ginneken en Bavel, Gilze en Rijen.

L *Arion circumscriptus* Johnston (23). Anlo, Hoogeveen, Vorden, Amsterdam, Naarden, Naardermeer, Laren, Baarn, Amersfoort, Kortenhof, Driebergen, Tiel, Terschelling, Tessel, Wieringen, Alkmaar, Bergen N.H., Heilo, Zaandam, Haarlemmerliede, Bloemendaal, Leiden, Gouda, Oud-Alblas, Kortgene, Schoondijke, Ginneken en Bavel, Oosterwijk, Mook, Berg en Terblijt, Valkenburg.

L *Arion hortensis* Férussac (22). Amsterdam, Naardermeer, Leiden, Oud-Alblas, Tiel, Domburg, Ginneken en Bavel, Maastricht, St-Pieter.

L *Arion intermedius* Normand (24). Ameland, Schoterland, Anlo, Vries, Assen, Beilen, Hoogeveen, Ommen, Gorsel, Vorden, Ermelo, Apeldoorn, Doorwerth, Renkum, Leersum, Tiel, Nijmegen, Gennep, Blaricum, Naardermeer, Hilversum, Bergen N.H., Alkmaar, Westzaan, Bloemendaal, 's-Gravenhage, Prinsenhage, Teteringen, Gilze en Rijen, Nuth, Schinnen, Houtem, Valkenburg, Gronsveld.

Familia Limacidae

L *Milax gagates* (Draparnaud) (6bis). Gulpen.

L *Limax maximus* Linné (1). Terschelling, Tessel, Wieringen, Wieringermeer, Den Helder, Bergen N.H., Velzen, Bloemendaal, Leiden, 's-Gravenhage, Domburg, Schoondijke, Katwoude, Zaandam, Amsterdam, Diemen, Bussum, Hilversum, Baarn, Rijnsburg, Doorwerth, Tiel, Houtem.

L *Limax cinereoniger* Wolf (*Limax maximus* L. var. *cinereoniger* Wolf 1a). Reden, Houtem, Gronsveld.

L *Limax flavus* Linné (3). Amsterdam, Leiden, Renkum, Tiel, 's-Hertogenbosch.

L *Limax tenellus* Müller (2). Apeldoorn, Maartensdijk, Doorwerth.

L *Lehmannia marginata* (Müller) (*Limax arborum* Bouch.

Chant. 4). Hoogeveen, Apeldoorn, Rijsenburg, Alfen en Riel, Oosterwijk, Ulestraten, Bemelen, Houtem.

L *Agriolimax reticulatum* (Müller) (*Agriolimax agrestis* L. 5). Anlo, Dwingelo, Westerbork, Hoogeveen, Epe, Nijkerk, Renkum, Ameland, Terschelling, Vlieland, Wieringen, Wieringermeer, Urk; Anna-Paulowna, Amsterdam, Naardermeer, Huizen, Loenen, Bunnik, Tiel, Grave, Schinnen, Maastricht, St-Pieter, Bemelen, Gronsveld, Houtem, Petten, Schoorl, Bergen N.H., Bloemendaal, Leiden, 's-Gravenhage, Goeree, Schoondijke, Ginneken en Bavel, Gilze en Rijen.

L *Agriolimax laevis* (Müller) (6). Ameland, Terschelling, Tessel, Wieringen, Heemskerk, Velzen, Haarlem, Amsterdam, Naardermeer, Renkum, Oud-Alblas, Sliedrecht, Prinsenhage, Ginneken en Bavel, Nuth, Houtem.

#### Familia Ariophantidae

L *Euconulus trochiformis* (Montagu) (*Conulus fulvus* Müll. 17). Algemeen, maar uit Groningen en Friesland zijn nog slechts weinig opgaven bekend.

#### Familia Eulotidae

L *Eulota fruticum* (Müller) (29). Schinnen, Bunde, Voerendaal, Maastricht, St-Pieter, Wittem.

#### Familia Helicidae

L *Helicella unifasciata* (Poiret) (*Xerophila candidula* Stud. 42). Heer, Bemelen, Valkenburg.

L *Helicella caperata* (Montagu) (*Xerophila intersecta* Poir. 43). Den Helder, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, 's-Gravenhage, 's-Gravenzande, Haamstede, Bergen-op-Zoom, Oostkapelle, Domburg, Westkapelle, Breskens, Kadzand.

L *Helicella heripensis* (Mabille) (44bis). Tessel, Den Helder, Egmond, Velzen, Bloemendaal, Zaandam, Amsterdam, 's-Gravenhage, 's-Gravenzande, Monster, Rotterdam, Oostvoorne, Goeree, Brouwershaven, Zierikzee, Stavenisse, Wissekerke, Bergen-op-Zoom, Goes, Borsele, Arnhemuiden, Middelburg, Veere, Nieuw- en St-Joosland, Domburg, Zoutelande, Schoondijke, Nieuwvliet, Bergen-op-Zoom.

L *Helicella virgata* (Da Costa) (*Xerophila virgata* Da C. 44). Medemblik, Abbekerk, Bovenkarspel.

L *Helicella ericetorum* (Müller) (*Xerophila ericetorum* Müll. 41). Kastrikum, Heemskerk, Wijk aan Zee, Bloemendaal, Zandvoort, 's-Gravenhage, Goeree, Domburg, Maastricht, St-Pieter, Heer, Schin-op-Geul, Valkenburg, Gulpen, Voerendaal, Wittem, Wylre.

L *Cochlicella acuta* (Müller) (43bis). Zandvoort, Domburg.

L *Theba cartusiana* (Müller) (*Carthusiana carthusiana* Müll. 45). Zaandam, Amsterdam, Haarlemmerliede, Velzen, 's-Gravenhage, Stavenisse, St-Annaland, Ossendrecht.

L *Theba cantiana* (Montagu) (*Carthusiana cantiana* Mont. 46). Tessel, Amsterdam, Diemen, Haarlemmerliede, Assendelft en Westzaan, Velzen, Rotterdam, Oostvoorne, Hellevoetsluis, Goeree, Brouwershaven, Renesse, Haamstede, Zonnemaire, Noordwelle, Zierikzee, Dreischor, Nieuwerkerk, Bruinisse, St-Filipsland, St-Annaland, Stavenisse, Kattendijke, Kapelle, Hoedekenskerke, Arnemuiden, Middelburg, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Domburg, Aagtekerke, Vlissingen, Breskens, Schoondijke, Bergen-op-Zoom, Wittem.

L *Monacha rubiginosa* (Schmidt) (*Hygromia rubiginosa* Zgl. 34). Deventer, Leersum, Tiel, Wamel.

L *Monacha incarnata* (Müller) (*Hygromia incarnata* Müll. 31). Denekamp, Goor, Gorsel, Winterswijk, Hummelo, Reden, Ubbergen, Nijmegen, Mook, Roermond, Ulestraten, Spaubeek, Nuth, Schinnen, Geulle, Bunde, Meersen, Houtem, Valkenburg, Schin-op-Geul, Voerendaal, Gulpen, St-Pieter, Berg en Terblijt, Heer, Gronsveld, Wittem, Vaals.

L *Fruticicola hispida* (Linné) (*Hygromia hispida* L. 32). Algemeen.

L *Fruticicola striolata* (Pfeiffer) (*Hygromia striolata* Pfr. 33). Veere.

L *Helicodonta obvoluta* (Müller) (29). Houtem, Valkenburg, Berg en Terblijt, Wittem.

L *Helicigona lapicida* (Linné) (*Chilotrema lapicida* L. 36). Schellinkhout, Bloemendaal, St-Pieter, Bemelen, Berg en Terblijt, Wittem, Vaals.

L *Arianta arbustorum* (Linné) (35). Algemeen, doch in Groningen, Friesland, Drente en Zuid-Limburg zeldzaam.

L *Cepaea nemoralis* (Linné) (*Helix nemoralis* L. 39). Algemeen.

L *Cepaea nemoralis* (Linné) monstr. *sinistrorsa* Ferrussac (*Helix nemoralis* L. monstr. *sinistrorsa* 39b). Roon.

L *Cepaea hortensis* (Müller) (*Helix hortensis* Müll. 40). Groningen, Haren, Dwingelo, Winterswijk, Doesburg, Harderwijk, Wageningen, Arnhem, Nijmegen, Gennep, Mook, Amsterdam, Heemskerk, Amersfoort, Zeist, Bunnik, Houten, Bruinisse, Ginneken en Bavel, Grave, Kuik, Gassel, Herpen, Escharen, Ravenstein, Huiseling en Neerloon, Bergen (L.), Kessel, Zwalmen, Roermond, Geulle, Ulestraten, Bunde, Meersen, St-Pieter, Oud-Vroenhoven, Bemelen, Berg en Terblijt, Houtem, Valkenburg, Schin-op-Geul, Gulpen, Gronsveld, St-Geertruid.

L *Helix aspersa* Müller (37). Tessel, Den Helder, Bergen N.H., Alkmaar, Heilo, Heemskerk, Beverwijk, Velzen, Bloemendaal, Heemstede, Haarlem, 's-Gravenhage, Voorburg, Monster, Haamstede, Zierikzee, Wisskerke, Middelburg, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Domburg, Ritem, Groede, Hulst, Amsterdam, Utrecht, Deventer.

L *Helix pomatia* Linné (38). West-Dongeradeel, Heemskerk, Velzen, Bloemendaal, Heemstede, Leiden, Bunnik, Buren, Winterswijk, Elslo,

Bunde, Schinnen, Spaubeek, St-Pieter, Bemelen, Berg en Terblijt, Valkenburg, Schin-op-Geul, Gulpen, Wittem, Gronsveld, Rijkholt, Eisden.

Classis SCAPHOPODA

Familia Dentaliidae

Z *Dentalium entalis* Linné (265). Terschelling, Velzen.

Classis BIVALVIA

Ordo TAXODONTA

Familia Nuculidae

Z *Nucula nucleus* (Linné) (18). Bergen N.H., Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen.

Z *Nucula tumidula* Malm (20). Noordwijk, Katwijk.

Familia Arcidae

Z *Arca lactea* Linné (*Barbatia lactea* L. 52). Vlieland, Tessel, Petten, Zandvoort, Katwijk, 's-Gravenhage, Domburg, Nieuwvliet.

Familia Glycymeridae

Z *Glycymeris glycymeris* (Linné) (51). Noordwijk, Katwijk, Vrouwenpolder.

Z *Glycymeris violascens* (Lamarck) (51bis). Westkapelle.

Ordo ANISOMYARIA

Familia Mytilidae

Z *Modiolus modiolus* (Linné) (*Volsella modiolus* L. 61). Terschelling, Vlieland, Wieringen, Den Helder, Zandvoort, 's-Gravenhage, Rotterdam, Goeree.

Z *Musculus marmoratus* (Forbes) (*Modiolaria marmorata* Forbes 66). Tessel, Schoorl, Loosduinen, Renesse.

Z *Musculus discors* (Linné) (68). Terschelling, 's-Gravenhage.

Z *Mytilus edulis* Linné (60). Algemeen langs de Noordzeekust, in de Waddenzee en in de Zeeuwsche Stroomen.

Familia Pectinidae

Z *Chlamys opercularis* (Linné) (85). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Petten, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen, Monster, Rotterdam, Goeree, Domburg.

Z *Chlamys varia* (Linné) (81). Terschelling, Petten, Velzen, 's-Gravenhage, Wissekerke, Domburg.

Z *Chlamys tigrina* (Müller) (87). Wijk aan Zee.

Z *Chlamys distorta* (Da Costa) (80). Velzen, 's-Gravenhage, Haamstede.

Z *Pecten maximus* (Linné) (79). Vlieland, Tessel.

Familia Limidae

Z *Lima loscombi* Sowerby (96). Monster.

Familia Anomiidae

Z *Heteranomia squamula* (Linné) (46bis). Tessel, Den Helder,

Petten, Schoorl, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Katwijk, 's-Gravenhage, Haamstede, Wissekerke, Domburg.

Z *Anomia squama* Gmelin (47bis). 's-Gravenhage.

Z *Anomia ephippium* Linné (46). Kastrikum, Rotterdam, Bergen-op-Zoom, Tolen, Ierseke, Kattendijke, Domburg.

Familia Ostreidae

Z *Ostrea edulis* Linné (77). Langs de Noordzeekust aangespoeld. In de Waddenzee en in de Zeeuwsche Stroomen levend.

Z *Ostrea angulata* (Lamarck) (78). Bergen-op-Zoom, Ierseke.

Ordo EULAMELLIBRANCHIA

Subordo SCHIZODONTA

Familia Unionidae

B *Unio crassus batavus* (Maton & Rackett) (*Unio batavus* Lamarck var. *crassus* Retz. 154a). Denekamp, Winterswijk, Hummelo, Arnhem, Over-Asselt, Amerongen, Sliedrecht, Zwijndrecht, Heemskerk, Bloemendaal, Noordwijk, Leiden, Rotterdam, Oostvoorne, Ouddorp, Ginneken en Bavel, Empel en Meerwijk, Ravenstein, Bergen (L.), Maasbracht, Linne.

B *Unio tumidus* Retzius (155). Algemeen, maar nog niet bekend uit Groningen, Noord-Holland ten Noorden van het IJ en Zeeland (behalve Domburg en Oostkapelle).

B *Unio pictorum* (Linné) (156). Algemeen, maar niet bekend uit Noord-Holland ten Noorden van het IJ en uit Zeeland.

B *Anodonta cygnea cygnea* (Linné) (*Anodonta cygnea* L. 158). Zuidlaren, Denekamp, Ede, Leusden, Vreeland, Abcoude, Weesp, Amsterdam, Spanbroek, Heemstede, Bloemendaal, Leiden, Stompwijk, Koudekerke, Beegden, Amby, Maastricht.

B *Anodonta cygnea zellensis* (Gmelin) (*Anodonta cygnea* L. var. *zellensis* Gmel. 158a). West-Dongeradeel, Idaarderadeel, Doniawerstal, Denekamp, Putten, Krommenie, Amsterdam, Ouder-Amstel, Naardmeer, Ankeveen, Nichtevecht, Vreeland, Loenen, Breukelen, Maarsen, Houten, Wijk bij Duurstede, Amerongen, Heemskerk, Velzen, Bloemendaal, Zandvoort, Numansdorp, Oostkapelle, Oorschot, Rosmalen, Maastricht.

B *Anodonta piscinalis* Nilsson (159). Algemeen, maar nog niet bekend uit Zeeland.

B *Pseudanodonta complanata* (Rossmässler) (161a). Idaarderadeel, Wageningen, Eemnes, Jutfaas, 's-Gravenhage, Zwijndrecht, Klundert, Empel en Meerwijk.

Subordo HETERODONTA

Familia Astartidae

Z *Astarte sulcata* (Da Costa) (102). Noordwijk.

Z *Astarte montagui* (Dillwyn) (104). Terschelling.

Z *Astarte triangularis* (Montagu) (107). Terschelling, Domburg.



## Familia Sphaeriidae

B *Pisidium amnicum* (Müller) (137). Eelde, Vlachtwedde, Rauwerderhem, Doniawerstal, Idaarderadeel, Opsterland, Rolde, Norg, Vries, Assen, Gieten, Diever, Dwingelo, Havelte, Meppel, Kampen, IJselmuiden, Zwollerkerspel, Denekamp, Olst, Gorsel, Warnsveld, Winterswijk, Heerde, Ermelo, Doornspijk, Brummen, Reden, Ankeveen, Maartensdijk, Achtienhoven, De Bilt, Utrecht, Bunnik, Gouda, Moordrecht, Ammerstol, Wijk bij Duurstede, Tiel, Sliedrecht, De Werken en Sleewijk, Almkerk, Rijswijk (N.Br.), Andel, Genderen, Eten, Nederhemert, Herpt, Waspik, 's-Hertogenbosch, Oud- en Nieuw-Gastel, Ginneken en Bavel, Tilburg, Goirle, Oosterwijk, Bokstel, Vechel, Eindhoven, Vessem, Westerhoven, Valkenswaard, Lierop, Halen, Maastricht, Bloemendaal, Zandvoort, Warmond, Heinenoord, Wissekerke, Domburg.

B *Pisidium cinereum* Alder (*Pisidium casertanum* Poli 138). Terschelling, Tessel, Slochteren, Haren (Gr.), Onstwedde, Vlachtwedde, Doniawerstal, Vries, Norg, Assen, Rolde, Anlo, Dwingelo, Havelte, Hoogeveen, Ommen, Denekamp, Oldenzaal, Kampen, Putten, Ermelo, Epe, Ede, Apeldoorn, Zelhem, Winterswijk, Abcoude, Naardermeer, Soest, Bunnik, Sliedrecht, De Werken en Sleewijk, Nederhemert, Heusden, Herpt, Groesbeek, Mook, Gennep, Ottersum, Egmond, Kastrikum, Heemskerk, Bloemendaal, Zandvoort, Oegstgeest, Renesse, Ossendrecht, Woensdrecht, Wouw, Rozendaal, Oudenbosch, Rucphen, Etten en Leur, Ginneken en Bavel, Chaam, Dongen, Tilburg, Oosterwijk, Vessem, Veldhoven, Bladel, Luyksgestel, Westerhoven, Bergeik, Budel, Maarheeze, Weert, Geulle, Maastricht, Houtem, Wittem, Wijnandsrade, Hulsberg.

B *Pisidium cinereum* var. *humeriformis* Stelfox (138b). Idaarderadeel, Doniawerstal, Opsterland, Wymbritseradeel, Naardermeer, Weesperkarspel, Bloemendaal.

B *Pisidium ponderosum* Stelfox (138a). Idaarderadeel, Doniawerstal, Rauwerderhem, Kampen, Wijk bij Duurstede, Bloemendaal, Warmond, Moordrecht, Reeuwijk, Gouda, Loosdrecht, De Werken en Sleewijk, Nederhemert, Mook.

B *Pisidium nitidum* J en y n s (139). Ameland, Terschelling, Tessel, Onstwedde, Vlachtwedde, Doniawerstal, Idaarderadeel, Opsterland, Lemsterland, Vries, Norg, Assen, Rolde, Gieten, Sleen, Diever, Havelte, Meppel, Kampen, Zwollerkerspel, Denekamp, Diepenveen, Gorsel, Steenderen, Hummelo, Winterswijk, Ermelo, Harderwijk, Putten, Epe, Brummen, Reden, Arnhem, Nijmegen, Amsterdam, Naardermeer, Soest, Renswoude, De Bilt, Renen, Abcoude, Ankeveen, Vinkeveen, Westbroek, Utrecht, Bunnik, Gouda, Ammerstol, Dubbeldam, Sliedrecht, Petten, Egmond, Beverwijk, Bloemendaal, Katwijk, Wassenaar, Renesse, Wissekerke, Ossendrecht, Oud- en Nieuw-Gastel, Standdaarbuiten, Zevenbergen, Ginneken en Bavel, 's-Gravenmoer, Waspik, Eten, Veen, Herpt, Zaltbommel, Til-

burg, Oosterwijk, Beek en Donk, Bokstel, Lierop, Someren, Valkenswaard, Weert, Geulle, Nuth, Amby, Maastricht, Houtem, Wylre.

B *Pisidium nitidum* Jenyns var. *crassa* Stelfox (139a). Donia-  
werstal, Rauwerderhem, Denekamp, Ambt-Vollenhove, Kampen, Ab-  
coude, Bloemendaal, Warmond, Leiden, Moordrecht, Gouda, Sliedrecht.

B *Pisidium milium* Held (142). Terschelling, Tessel, Idaarderadeel,  
Lemsterland, Onstwedde, Vlachtwedde, Gieten, Rolde, Assen, Vries, Norg,  
Diever, Havelte, Hoogeveen, Sleen, Kampen, IJselmuiden, Denekamp,  
Raalte, Olst, Diepenveen, Vorden, Ruurlo, Winterswijk, Zelhem, Hum-  
melo, Ermelo, Harderwijk, Epe, Reden, Arnhem, Nijmegen, Gennep,  
Diemen, Naardermeer, Bunschoten, Baarn, Soest, Ankeveen, Vinkeveen,  
Westbroek, Zuilen, Utrecht, Vleuten, Oudenrijn, De Bilt, Driebergen,  
Koten, Zevenhoven, Stolwijk, Dubbeldam, Sliedrecht, Werkendam,  
Woudrichem, Almkerk, Eten, Aalburg, Heusden, Herpt, 's-Hertogen-  
bosch, Alem, Woensdrecht, Ossendrecht, Oud- en Nieuw-Gastel, Ouden-  
bosch, Fijnaart, Standdaarbuiten, Zevenbergen, Oosterhout, Waspik, Gin-  
neken en Bavel, Chaam, Bokstel, St-Michielsgestel, St-Oedenrode, Bladel,  
Luyksgestel, Veldhoven, Valkenswaard, Bergeik, Eindhoven, Beek en  
Donk, Lierop, Someren, Budel, Maarheeze, Weert, Egmond, Heemskerk,  
Beverwijk, Bloemendaal, Katwijk, Wassenaar.

B *Pisidium milium* Held var. *pulchelloides* Kuiper (142a). Raalte,  
Chaan, Bergeik.

B *Pisidium milium* Held var. *pseudosphaerium* Favre (142b).  
Havelte, Meppel, Olst, Soest, Naardermeer, Ankeveen, Zaltbommel,  
Waalwijk, Aalburg, Heusden, 's-Hertogenbosch, Alem, St-Michielsgestel,  
St-Oedenrode.

B *Pisidium pulchellum* Jenyns (143). Opsterland, Onstwedde,  
Vlachtwedde, Gieten, Rolde, Vries, Norg, Assen, Havelte, Hoogeveen,  
Diepenveen, Vorden, Hummelo, Epe, Ermelo, Harderwijk, Reden,  
Amersfoort, Soest, Hilversum, Naardermeer, Weesperkarspel, Loosdrecht,  
Achttienhoven, Maartensdijk, De Bilt, Utrecht, Vleuten, Bunnik, Kastri-  
kum, Heemskerk, Bloemendaal, Dubbeldam, Woudrichem, Almkerk,  
Andel, Veen, Eten, Herpt, Woensdrecht, Ossendrecht, Oud- en Nieuw-  
Gastel, Oudenbosch, Standdaarbuiten, Zevenbergen, Ginneken en Bavel,  
Oosterwijk, Drunen, Esch, Bokstel, Mook, Eindhoven, Valkenswaard, Beek,  
en Donk, Lierop, Someren.

B *Pisidium subtruncatum* Malm (144). Algemeen, maar nog geen  
opgaven uit Zeeland en slechts sporadisch uit Groningen.

B *Pisidium henslowanum* (Sheppard) (145). Idaarderadeel, Donia-  
werstal, Rauwerderhem, Wymbritseradeel, Vries, Assen, Rolde, Havelte,  
Hoogeveen, IJselmuiden, Kampen, Zwollerkerspel, Denekamp, Gorsel,  
Hummelo, Heerde, Ermelo, Epe, Reden, Nijmegen, Mook, Amsterdam,  
Weesp, Naardermeer, Ankeveen, Abcoude, Bloemendaal, Leiden, Reeuwijk,

Gouda, Moordrecht, Stolwijk, Ammerstol, Vleuten, Oudenrijn, Utrecht, Bunnik, Wijk bij Duurstede, Tiel, Zaltbommel, De Werken en Sleewijk, Werkendam, Eten, Genderen, Drongelen, Nederhemert, Steenbergen, Ossendrecht, Ginneken en Bavel, Oosterwijk, Vessem, Valkenswaard, Bokstel, Beek en Donk, Lierop, Budel, Geulle, Borgharen.

B *Pisidium henslowanum* (Sheppard) forma *inappendiculata* Moquin-Tandon (145a). Idaarderadeel, Kampen, Epe, Renswoude, Vleuten, Maartensdijk, Bunnik, Gouda, Bloemendaal, Steenbergen, De Werken en Sleewijk, Waspik, Eten, Nederhemert, Tilburg.

B *Pisidium supinum* Schmidt (146). Idaarderadeel, Doniawerstal, Rauwerderhem, Eelde, Kampen, Zwollerkerspel, Denekamp, Gorsel, Steenbergen, Hummelo, Heumen, Geulle, Borgharen, Bloemendaal, Oegstgeest, Leiden, Weesperkarspel, Naardermeer, Vreeland, Bunnik, Koten, Moordrecht, Ammerstol, Roon, Sliedrecht, Nederhemert, Ginneken en Bavel, Tilburg, Oosterwijk, Westerhoven, Valkenswaard, Budel.

B *Pisidium supinum* Schmidt forma *inappendiculata* Baudon (146a). Rauwerderhem, Denekamp, Weesperkarspel, Bloemendaal, Bunnik, Nederhemert, Tilburg, Valkenswaard.

B *Pisidium hibernicum* Westerlund (147). Opsterland, Onstwedde, Vlachtwedde, Anlo, Rolde, Vries, Dwingelo, Beilen, Havelte, Sleen, Ermelo, Epe, Reden, Hummelo, Winterswijk, Naardermeer, Ankeveen, Nederhemert, Loosdrecht, Vinkeveen, Oegstgeest, Stolwijk, Vleuten, Oudenrijn, Maartensdijk, Utrecht, Soest, Bunnik, Koten, Almkerk, Veen, Aalburg, Herpt, Steenbergen, Oud- en Nieuw-Gastel, Standdaarbuiten, Oosterhout, Drunen, Ossendrecht, Ginneken en Bavel, Chaam, Oosterwijk, Esch, 's-Hertogenbosch, St.-Oedenrode, Bokmeer, Veldhoven, Luyksgestel, Bergeik, Valkenswaard, Lierop, Weert.

B *Pisidium personatum* Malm (148). Onstwedde, Denekamp, Apeldoorn, Ede, Winterswijk, Groesbeek, Mook, Tessel, Egmond, Kastrikum, Katwijk, Renesse, Oostkapelle, Nederhorst-den-Berg, Sliedrecht, Rijswijk (N.Br.), Nederhemert, Dongen, Haren (N.Br.), Wouw, Zundert, Chaam, Luyksgestel, Valkenswaard, Leende, Geulle, Nuth, Hulsberg, Gulpen.

B *Pisidium obtusale* Pfeiffer (150). Terschelling, Tessel, Groningen, Onstwedde, Anlo, Ruinen, Diever, Beilen, Havelte, Hoogeveen, Zwartsluis, Koevorden, Denekamp, Winterswijk, Hummelo, Ermelo, Epe, Eerbeek, Nijmegen, Groesbeek, Mook, Gennep, Brunsum, Diemen, Naardermeer, Huizen, Blarikum, Eemnes, Soest, Nederhorst-den-Berg, Vinkeveen, Kortenhof, Achttienhoven, Utrecht, Zeist, Veenendaal, Bergen N.H., Egmond, Leimuiden, Rockanje, Biezeling, Oostkapelle, Schoondijke, Wouw, Steenbergen, Oudenbosch, Breda, Haren (N.Br.), Esch, Liemde, Heusden, 's-Hertogenbosch, Grave, Gassel, Linden, St.-Oedenrode, Luyksgestel, Budel.

B *Pisidium moitessierianum* Paladilhe (*Pisidium torquatum*)

Stelf. 140). Idaarderadeel, Denekamp, Bloemendaal, Nederhemert, Warmond, Oegstgeest, Hazerswoude, Rotterdam, Moordrecht, Sliedrecht, Maastricht.

B *Pisidium tenuilineatum* Stelfox (141). Nederhemert, Maastricht.

B *Sphaerium solidum* (Normand) (130). Doniawerstal, Idaardera-deel, Rauwerderhem, Ambt-Ommen, Tiel, Amerongen, Reden, Hummelo, Wijk bij Duurstede, Vreeland, Leiden, Gouda, Moordrecht, Heinoord, Sliedrecht, De Werken en Sleewijk, Wissekerke.

B *Sphaerium corneum* (Linné) (131). Algemeen.

B *Sphaerium rivicola* (Leach) (129). Rauwerderhem, Idaardera-deel, Denekamp, Gorsel, Bloemendaal, Leiden, Alfen aan den Rijn, Abcoude, Weesp, Nichtevecht, Maartensdijk, Oudenrijn, Utrecht, Gouda, Moordrecht, Bunnik, Amerongen, Tiel, Zaltbommel, Heinoord, Sliedrecht, De Werken en Sleewijk, 's-Hertogenbosch, Mook, Bergen (L.)

B *Sphaerium lacustre* (Müller) (*Musculium lacustre* Müll. 135). Algemeen, maar opgaven uit Zeeland (behalve Renesse) en de Waddeneilanden (behalve Ameland) ontbreken nog.

#### Familia Cyprinidae

Z *Cyprina islandica* (Linné) (109). Rottum, Schiermonikoog, Ameland, Terschelling, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage.

#### Familia Dreissenidae

B *Dreissena polymorpha* (Pallas) (*Dreissensia polymorpha* Pall. 151). Algemeen, behalve in Zeeland.

B *Congeria cochleata* (Kickx) (*Dreissensia cochleata* Kickx 152). Franekeradeel, Zijpe, Petten, Purmerend, Wormer, Edam, Monnikendam, Koog-aan-de-Zaan, Zaandam, Assendelft, Heemskerk, Velzen, Schoten, Haarlemmerliede, Amsterdam, Ouder-Amstel, Diemen.

#### Familia Lucinidae

Z *Phacoides borealis* (Linné) (113). Velzen.

#### Familia Erycinidae

Z *Lasaea rubra* (Montagu) (131). Petten, 's-Gravenhage.

Z *Kellia suborbicularis* (Montagu) (130). Petten, Schoorl, Velzen, Bloemendaal.

#### Familia Montacutidae

Z *Mysella bidentata* (Montagu) (*Montacuta bidentata* Mont. 123). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Kallantsoog, Schoorl, Bergen N.H., Zandvoort, Katwijk, 's-Gravenhage, Haamstede, Wissekerke, Domburg.

Z *Montacuta ferruginosa* (Montagu) (*Tellimya ferruginosa* Mont. 127). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Kallantsoog, Schoorl, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Domburg.

## Familia Cardiidae

Z. *Cardium crassum* Gmelin (*Cardium norvegicum* Spengl. 194). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Tessel, Petten, Schoorl, Bergen N.H., Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Wassenaar, Loosduinen, Domburg, Nieuwvliet, Kadzand.

Z. *Cardium exiguum* Gmelin (189). Monster, Domburg.

Z. *Cardium edule* Linné (192). Zeer algemeen langs de geheele kust. Vooral levend in de Waddenzee en in de Zeeuwsche Stroomen.

Z. *Cardium edule* Linné var. *paludosa* Bucquoy, Dautzenberg & Dollfus (192a). Harderwijk, Bunschoten, Eemnes, Naarden, Muiden, Amsterdam, Marken, Zaandam, Petten, Haarlemmerliede, Zierikzee, Borsele, Veere, Arnemuiden, Nieuw- en St-Joosland, Middelburg, Domburg, Vlissingen.

Z. *Cardium echinatum* Linné (186). Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Schoorl, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Ouddorp, Haamstede, Bergen-op-Zoom, Wissekerke, Oostkapelle, Domburg, Biggekerke, Koudekerke, Vlissingen, Kadzand, Terneuzen.

## Familia Veneridae

Z. *Dosinia exoleta* (Linné) (168). Ameland, Terschelling, Katwijk.

Z. *Dosinia lupinus lincta* (Montagu) (169). Terschelling.

Z. *Venus verrucosa* Linné (173). Schiermonnikoog, Egmond, Kastrikum, Kadzand.

Z. *Venus mercenaria* Linné (177). Domburg.

Z. *Venus ovata* Pennant (174). 's-Gravenhage.

Z. *Venus striatula* (Da Costa) (*Chamelaea gallina* L. 175). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Tessel, Den Helder, Bergen N.H., Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen, Oostvoorne, Haamstede.

Z. *Paphia pullustra* (Montagu) (*Tapes pullastra* Mont. 180). Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland, Tessel, Delfzijl, Oost-Dongeradeel, Harlingen, Wieringen, Den Helder, Petten, Schoorl, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen, Monster, Haamstede, Serooskerke (Sch.), Tolen, Bergen-op-Zoom, Kattendijke, Wissekerke, Veere, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Domburg, Biggekerke, Zoutelande, Koudekerke, Vlissingen, Nieuwvliet, Terneuzen.

Z. *Paphia aurea* (Gmelin) (178). 's-Gravenhage.

Z. *Paphia rhomboides* (Pennant) (179). 's-Gravenhage.

## Familia Petricolidae

Z. *Mysia undata* (Pennant) (167). Terschelling.

Z. *Petricola pholadiformis* Lamarck (184). Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Schoorl, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Oud-

dorp, Haamstede, Bergen-op-Zoom, Wissekerke, Oostkapelle, Domburg, Biggekerke, Koudekerke, Vlissingen, Kadzand, Terneuzen.

Familia Mactridae

Z *Spisula solida* (Linné) (162). Ameland, Terschelling, Tessel, Bergen N.H., Kastrikum, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Loosduinen, Monster, Rotterdam, Ouddorp, Bergen-op-Zoom, Wissekerke, Vrouwenpolder, Domburg, Koudekerke, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Spisula subtruncata* (Da Costa) (164). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Tessel, Schoorl, Bergen N.H., Egmond, Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen, Monster, Oostvoorne, Ouddorp, Haamstede, Wissekerke, Vrouwenpolder, Domburg, Biggekerke, Zoutelande, Vlissingen, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Mactra corallina cinerea* Montagu (*Mactra corallina* L. var. *atlantica* B.D.D. 160). Schiermonnikoog, Terschelling, Tessel, Den Helder, Petten, Bergen N.H., Kastrikum, Wijk aan Zee, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Oostvoorne, Wissekerke, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Domburg, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Lutraria lutraria* (Linné) (*Lutraria elliptica* Lam. 165). Ameland, Terschelling, Schoorl, Bergen N.H., Egmond, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Loosduinen, Rotterdam, Domburg.

Z *Lutraria magna* (Da Costa) (166). Monster.

Familia Donacidae

Z *Donax vittatus* (Da Costa) (158). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Tessel, Bergen N.H., Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Monster, Rotterdam, Oostvoorne, Wissekerke, Vrouwenpolder, Domburg, Nieuwvliet, Kadzand.

Familia Psammobiidae

Z *Gari fervensis* (Gmelin) (195). Tessel.

Familia Semelidae

Z *Abra tenuis* (Montagu) (143). Terschelling, Tessel, Den Helder, Petten, Schoorl, Ouddorp, Kerkwerf, Zierikzee, Wissekerke, 's-Heer-Arendskerke, Kattendijke.

Z *Abra alba* (Wood) (*Syndosmya alba* Wood 142). Ameland, Terschelling, Tessel, Wieringen, Den Helder, Petten, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Haamstede, Wissekerke, Vrouwenpolder, Domburg, Kadzand.

Z *Abra prismatica* (Montagu) (*Syndosmya prismatica* Mont. 140). Ameland; Terschelling, Zandvoort, 's-Gravenhage.

Z *Scrobicularia plana* (Da Costa) (145). Schiermonnikoog, Terschelling,

ling, Bierum, Den Helder, Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Rotterdam, Oostvoorne, Rockanje, Tolen, Ierseke, Schore, Borsele, Wissekerke, Veere, Arnemuiden, Nieuw- en St-Joosland, Domburg, Westkapelle, Koudekerke, Rittem, Breskens, Nieuwvliet, Kadzand.

#### Familia Tellinidae

Z *Macoma balthica* (Linné) (156). Schiermonnikoog, Terschelling, Tessel, Den Helder, Schoorl, Bergen N.H., Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen, Oostvoorne, Haamstede, Wissekerke, Vrouwenpolder, Domburg, Vlissingen, Breskens, Nieuwvliet, Kadzand, Ermelo, Harderwijk, Eemnes, Huizen N.H., Naarden, Muiden, Amsterdam.

Z *Angulus donacinus* (Linné) (151). Terschelling.

Z *Angulus fabula* (Gmelin) (*Tellina fabula* Gron. 155). Terschelling, Vlieland, Tessel, Petten, Bergen N.H., Egmond, Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Rotterdam, Oostvoorne, Renesse, Wissekerke, Westkapelle, Kadzand.

Z *Angulus tenuis* (Da Costa) (*Tellina tenuis* Da C. 154). Terschelling, Vlieland, Tessel, Wieringen, Petten, Bergen N.H., Egmond, Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Oostvoorne, Wissekerke, Vrouwenpolder, Arnemuiden, Domburg, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Tellina pygmaea* Lovén (152). Terschelling, 's-Gravenhage.

#### Subordo ADAPEDONTA

#### Familia Solenidae

Z *Cultellus pellucidus* (Pennant) (206). Ameland, Terschelling, Vlieland, Schoorl, Kastrikum, Zandvoort, 's-Gravenhage, Haamstede.

Z *Solen marginatus* Montagu (*Solen vagina* L. 209). Ameland, Terschelling, Vlieland, Tessel, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Loosduinen, Rotterdam, Renesse, Haamstede, Wissekerke, Oostkapelle, Domburg, Westkapelle, Nieuwvliet, Kadzand.

Z *Ensis ensis* (Linné) (207). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Vlieland, Bergen N.H., Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Wassenaar, Rotterdam, Oostvoorne, Domburg, Biggekerke.

Z *Ensis siliqua* (Linné) (208). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Vlieland, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Rotterdam, Oostvoorne, Domburg, Biggekerke.

#### Familia Hiatellidae

Z *Hiatella arctica* (Linné) (*Saxicava arctica* L. 213). Terschelling, Tessel, Den Helder, Schoorl, Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Renesse.

Z *Hiatella gallicana* (Lamarck) (212). Tessel, Schoorl, 's-Gravenhage, Westkapelle, Vlissingen, Terneuzen.

Z *Saxicavella jeffreysi* Winckworth (*Saxicavella plicata* Mont. 210). Ameland, Terschelling, Vlieland, Kallantsoog, Schoorl, Bergen N.H., Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Domburg.

Familia Myidae

Z *Sphenia binghami* Turton (201). Schoorl, Zandvoort.

Z *Mya arenaria* Linné (199). Zeer algemeen aangespoeld langs de geheele kust. Vooral levend in de Waddenzee en in de Zeeuwsche Stroomen

Z *Mya truncata* Linné (200). Terschelling, Tessel, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Zandvoort, 's-Gravenhage, 's-Heer-Arendskerke, Domburg, Kadzand.

Familia Pholadidae

Z *Barnea candida* (Linné) (216). Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland, Tessel, Den Helder, Bergen N.H., Wijk aan Zee, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Oostvoorne, Ouddorp, Haamstede, Bergen-op-Zoom, Ierseke, Wissekerke, Oostkapelle, Domburg, Westkapelle, Koudekerke, Vlissingen, Kadzand, Terneuzen.

Z *Barnea parva* (Pennant) (217). Katwijk.

Z *Zirfaea crispata* (Linné) (218). Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Tessel, Den Helder, Kallantsoog, Schoorl, Bergen N.H., Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk, 's-Gravenhage, Haamstede, Ierseke, Oostkapelle, Domburg, Zoutelande, Koudekerke, Vlissingen, Kadzand, Terneuzen.

Z *Pholas dactylus* Linné (215). Terschelling, Zandvoort, Katwijk, Haamstede, Wissekerke, Domburg.

Familia Teredinidae

Z *Teredo navalis* Linné (223). Delfzijl, Wieringen, Petten, Bergen N.H., Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Bruinisse, Bergen-op-Zoom, Ierseke, Kruiningen, Nieuw- en St-Joosland, Terneuzen.

Z *Teredo megotara* Forbes & Hanley (225). Den Helder, Bergen N.H., Velzen, Noordwijk.

Subordo ANOMALODESMATA

Familia Thraciidae

Z *Thracia phaseolina* (Lamarck) (239). Terschelling, Katwijk.

Classis CEPHALOPODA

Subclassis DIBRANCHIA

Ordo DECAPODA

Familia Sepiidae

Z *Sepia elegans* Orbigny (717). Terschelling, Vlieland, Tessel, Schoorl, Bergen N.H., Egmond, Kastrikum, Velzen, Zandvoort, 's-Gravenhage, Loosduinen, Oostkapelle, Domburg.

Z *Sepia orbigniana* Ferrussac (718). Terschelling, Tessel, Petten, Bergen N.H., Egmond, Kastrikum, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Loosduinen, Haamstede, Domburg.



Z *Sepia officinalis* Linné (716). Tessel, Bergen N.H., Egmond, Kastrikum, Wijk aan Zee, Velzen, Zandvoort, Noordwijk, 's-Gravenhage, Burg, Bergen-op-Zoom.

Familia Sepiolidae

Z *Sepiolo atlantica* Orbigny (720). Terschelling, Haamstede, Bergen-op-Zoom.

Z *Sepietta oweniana* (Orbigny) (*Sepiolo scandida* Steenstr. 719). Vlissingen.

Familia Loliginidae

Z *Loligo vulgaris* Lamarck (715). Tessel, Zandvoort, Vlissingen.

Z *Loligo forbesi* Steenstrup (713). Vlieland, Domburg.

Z *Alloteuthis subulata* (Lamarck) (*Loligo media* L. 714). Tessel, Wijk aan Zee, Velzen, Katwijk, Haamstede, Bergen-op-Zoom.

Familia Ommastrephidae

Z *Ommastrephes sagittatus* (Lamarck) (705). Terschelling, Tessel, Kallantsoog, Egmond, Kastrikum, Heemskerk, Noordwijk, Wassenaar, 's-Gravenhage, Domburg.

Ordo OCTOPODA

Subordo INCIRRATA

Familia Octopodidae

Z *Ozoena cirrhosa* (Lamarck) (726). Den Helder.

Z *Octopus vulgaris* Lamarck (724). Zandvoort, Bergen-op-Zoom.

Summary

By the publication of this new „List of Dutch Mollusca and their Localities” all previous Lists of the Committee for the Study of Dutch Mollusca are superseded. The records refer only to recent species. The nomenclature is in accordance with the names proposed by the Netherlands Malacological Society. Names between brackets refer to the previous List of the Mollusc Committee, issued in 1927. As a rule varieties are omitted, because the study of varieties in this country has been insufficient to allow definite opinions. The acceptance of Dutch communities as units of distribution presents a few difficulties, among others that area and borders are often artificial. On the other hand, however, it is a great advantage that the division of the country into communities is an official one, and in current use.

The localities are enumerated in sequence from north to south. When a species has been found in all provinces at more than one locality the distribution is taken together as „Algemeen” (=common). In this list there was no means of expressing that there is more than one record in one community. Those who wish to be informed on the detailed occurrence of a certain species in a said locality should apply to the card-index of the Mollusc Committee in the Zoological Museum, Amsterdam.

The letters Z (Zee = Sea), L (Land) and B (Binnenwater = Inland water) indicate the habitat of the species.